

विषय अधिकार

पेपरवे नाव - सुन्दर अश्विनी - पेपरकृ - ।

विषय शिक्षाकारे नाव. प्रा. डॉ. के. डा. पाटीये

बी. ए. मास-७ 'विषय- अश्विनीस्त्र' = पेपर नं. १

प्रकृति ७ ले

अश्विनीस्त्राचे वरचपा ते व्यापा

* अश्विनीस्त्राचे वरचपा :-

अश्विनीस्त्राचे वरचपा विषयी
विचार करताना ते व्योगात्मा प्रकारे शास्त्र आहे. की, काळी आहे
वा वा अश्विनीस्त्राचे अभिप्र॒त आहे, तर विचार दृढ़ात्मा दृढ़ात्मा
कांगफुरांगावे शोधन काढो ते शास्त्रात्मा काम कासाते. व्यापक
काढी नियम माझे जातात व्यावृत्तीने विचार केल्यास
अश्विनीस्त्र हे शास्त्र आहे. वस्तुनिवृत्त शास्त्र, व्यावहारिक शास्त्र
वे. आदशनिवृत्त शास्त्र या शास्त्रातरुन अश्विनीस्त्र हे कोणी

प्रकारे शास्त्र आहे हे पाहावे लागत.

⑥ अश्विनीस्त्र हे वस्तुनिवृत्त शास्त्र आहे का?

वस्तुनिवृत्त शास्त्रात असेल ही पुरास्थिती मांडवाचे काम केले
जाते. अश्विनीस्त्राचे विचार माहितीचा संकलन करणे, त्याचा वर्गवारी
करणे, त्यामधील दृढ़कांचा कामकारणासाठी खपवू करणे ते व्यापकी
नियम काढणे इ. या समिक्षा होते. अश्विनीस्त्रात याचे पद्धतीने
माहितीचा संकलन करणे; त्यामधील कामकारणासाठी खपवू करणे
नियम काढणे जातात. यापुढील अश्विनीस्त्र हे वस्तुनिवृत्त शास्त्र
आहे.

② अश्विनीस्त्र हे आदशनिवृत्त शास्त्र आहे का?

आदशनिवृत्त शास्त्रात उल्लेखी परिस्थिती न गांडूता ही फूटी
काढावी हे रांगांवाचे काम केले जाते. याविषयी अश्विनीस्त्रामध्ये
मात्रादृष्ट आहेत. प्रा. बालिन्सा, वाचनर यांचा मते अश्विनीस्त्र हे
वस्तुनिवृत्त शास्त्र आहे. तर डा. माझल, पिंग, हराळ, हाटे यांचा
मते, अश्विनीस्त्र हे वस्तुनिवृत्त तसेच आदशनिवृत्त शास्त्राही आहे.
करणे अश्विनीस्त्रात चालनवाढ, लेकारी या कारणाची चाची
केल्यानंतर ह्याचे दुष्परिणाम काम होतात. इही विशद करत
ते दुर करून याचे उपाय सुचवित मध्यान अश्विनीस्त्र हे आदश
गोवडीची चाची करीत असल्याने ते आदशनिवृत्त शास्त्र आहे.

③ अश्विनीस्त्र हे व्यावहारिक शास्त्र आहे का?

व्यावहारिक शास्त्रात चाची व वाईट गोवडीचा विचार
केला जातो. वाईट गोवटी तगळून चाची गोवटी कृता साई
कराणा वाचन उपाय सुचवितात. या बाबीचा विचार केल्यास

अधिकारी व्यावहारिक शास्त्रात मेंटर, काठा) अधिकारी आश्रित
निष्पत्तेची कारणे छोड़ने ती दूर करण्याचे उपाय लुप्तविते या साठी
अधिकारीला व्यावहारिक व्यास्ता मंटले जाते.

(८) अधिकारी ही कला आहे का?

अधिकारी ही कला आहे, कला मेंगे इच्छित हृषीके साठी
काठाची सुसंगत झाऊ होय, अधिकारी ही इच्छित गोटी कशा
साठी काठाची ते सांगते देशातील वाढती लोकसंख्या कमी करणा,
प्रभावात्मका उत्पादन वाढवून, लोकोना तांत्रिकदृष्टीने देतुन लोकांना
कमी करता येते ते अधिकारी सांगते यामुळे अधिकारी ही
शास्त्राध्यायांचे कलाती आहे.

* अधिकारीची व्यापती:-

१०५ कॅस यांनि अधिकारीचा
व्यापतीमध्ये १) अधिकारीचा अध्यात्म विषय २) अधिकारीचा
स्वतंत्रप ३) अधिकारीचा इतरकाऱ्यांची असलेला संबंध ४) अधिकारी
च्या मध्यांतरे इत्यादीचा समावेश होते.

(९) अधिकारीचा अध्यात्म विषय:-

अधिकारीचा अध्यात्म विषय
उत्पादन, उपभोग, विनिमय, व विभाजन हेचार आश्रित व्यवहार येतात
वस्तुचा उपभोग घेवून मानवी गरजा फ्रागविल्या जातात,
समाजातील चो-पुरुषांकडून संपत्तीची निमित्ता होते. अधिकारीचा
उत्पादनाची अध्यात्म केला जाते. एकादी व्यक्ती एकाची वस्तूचा
उत्पादनातरु लक्ष्य केंद्रित करते काऱ्य संपत्तीची निमित्ता मोड्या
प्राप्तात द्योते, व्यक्ती स्वतः निमित्ता केलेल्या वस्तूची सेवन करीत
जाई तर अनेक व्याकिनी तगार कुलेल्या वस्तूचा सेवन करते, गृहांन
व्याकिनीव्यक्तीमध्ये विनिमय होता. मध्यून अधिकारीचा विनिमयाचा
आव्यास केला जाते. व्याकिनीकृत उत्पादनपद्धती बंद घेवून
कारवाणी पद्धती निमित्ता क्षाली, त्यामुळे यामुळे विक्रित्या निमित्ता
क्षालेल्या संपत्तीच्या मालेकीटी समस्या निमित्ता झाली. त्यामध्यून
संपत्तीच्या विभाजनाची समस्या निमित्ता झाली. त्यामुळे अधिकारी
संपत्तीच्या विभाजनाचा अध्यात्म करते.

वस्तुविनिमयाचा काळीत अधिकारी वस्तुचे मुळे करू
दरते याचा आव्यास करीत आसे, पण लक्ष्य विनिमय व्यवहार
पैशाची माहितीने देतात. गृहांना लक्ष्य वित्तीचे संस्थांचा
अध्यात्म अधिकारी करते. राज्य-राज्यमध्ये वस्तु व सेवांची

5)

Pn. No. :
DATE: / /

देवांग-होवांग होते त्यांनुके अंतर्राष्ट्रीय व्यापार व त्या संबंधित
बाबींचा अभ्यास अशिशास्त्रात केले जाते.. व्यापार चाहून व उपाय,
अंदाजपत्रक, आणि नियोजन इ. विभिन्नांचा अभ्यास अशिशास्त्रात
केले जाते।

(२) अशिशास्त्राचे स्वरूप! -

सांचाई अशिशास्त्राचा व्यापील
समाजातील होता

(३) अशिशास्त्राचा इतर राष्ट्रांची असलेला संवेदः -

अशिशास्त्राचे

सामाजिक शास्त्र अलांबाळे त्याचा समाजाशास्त्र. इतिहास, राजव्यापार
नीतिशास्त्र, संख्याशास्त्र. मूल्यातील, मानवशास्त्र, व्यापारशास्त्र,
गोप्तिकशास्त्र या शास्त्रांची संवेद्य होते.

(४) अशिशास्त्राचा मर्यादा! -

(५) अशिशास्त्र सर्वसाधारण व सामाजिक व्यक्तींचा अभ्यास करते.

(६) अशिशास्त्र समाजाचा समालढू असणाऱ्या घरक व्यक्तींचा
व्यवहाराचा अभ्यास करते.

(७) अशिशास्त्र सत्यसूचितील व्यक्तींचा अभ्यास करते.

(८) अशिशास्त्र मानवाचा ज्ञान गरजांचा संबंध संपत्तीशी असता

त्यांचाचा अभ्यास करते

(९) जे व्यवदार प्रकारचा मर्यादा केले जातात त्यांचाचा अभ्यास
अशिशास्त्र करत

* अशालक्षी अशिशास्त्र व समग्रलक्षी अशिशास्त्र

(अ) अशालक्षी/सुक्षम/व्यवटी/एकलक्षी/Micro अशिशास्त्र! -

अशिंववस्थेतील लहानातलेल्या घटकांचा अभ्यास करणाऱ्या
विश्लेषण पद्धतीला अशालक्षी अशिशास्त्र महानागा.

उप१. विशिष्ट वस्तुंची किंमत, मजुरांचे वेतनदूर, विशिष्ट वस्तुंचा
मागापीची लवचिकां, कृत्यादी

उप२. ① प्रा. के. डॉ. बोलिंग:- "सुक्षम अशिशास्त्र म्हणजे एखाद्या
विशिष्ट उत्पादन संस्थेचा, विशिष्ट कुटुंबाचा, विशिष्ट व्याकलेगात
किंमती, वेतन, उत्पादन, विशिष्ट व्यापार; आणि विशिष्ट वस्तुंचा
अभ्यास होणा."

② प्रा. लेनर: सुक्षम अशिशास्त्र संपूर्ण अशिंववस्थेचे सुक्षमदर्शकातून
(३)

* अंशालक्षणी/सूक्ष्म अधिकारीका महत्व/उपयोग/प्राप्ति :-

- (1) सरकारले उपचुकाः - सुनिया अभिव्यवस्थेत सूक्ष्म अधिकारी
 सरकारले एक उपचुक मानदण्डका ठरते, कारब
 चाहे अभिवासने उपाधिकारीले महत्वम् कामेश्वरमा कोपात्प्राण घटका
 अवलंबन आलेते समाज शक्ति.
- (2) व्यक्तिगत आधिक प्रश्न सोडाईः -

सूक्ष्म अधिकारीका अभिवासन
 अभिवासनीले आपले आधिक प्रश्न समजात. तदा आपले मध्यादीर्घ उप
 विविध तक्षुवर करो खर्च करावे उपाधिकारीला आपले उपाधिकारी
 ग्राहकात उपाधिकारीला घटका ना रोजगार त उपचुक कोपात्प्राण
 प्रदत्तीने गिळते व्यापारी, कुटुंब, उपाधिकारीला सोडाई आपले आधिक
 प्रश्न हामजापालाई त सोडाईव्यापाराहि सूक्ष्म अधिकारीसाठी उपग्रहण

- (3) आधिक कल्याणासाधनासाठीः -

समाजातील उपचुकीचे उपचुक
 आधिक आलेल तर तील. आधिक वरदू ते सेवाचा उपचुकीचे दीता व्याप
 चा व्यक्तिगतीले आधिक कल्याणासाधनासाठी आपले व्यापक राष्ट्रीय समाजाचा
 कल्याणासाधन जाते. सूक्ष्म अधिकारीका अभिवासने व्यक्तिगतीले
 आधिक कल्याणासाधन दोत की नाढी हे सगारी.

- (4) आधिक विकासः -

सूक्ष्म अधिकारीका अभिवासने व्यक्तिगत
 श्रावकरी, कामगार, उद्योगपती, उद्योगात्मक इत्यादी अभिवासन करता
 अस्ती. यांचा विकास कसा होतो ते पाहाता अस्ती. यामुळे देशाचा
 आधिक विकास शक्य होतो.

- (5) अधिवावद्याच कार्य व्यापकासाठी उपचुकाः -

सूक्ष्म अधिकारी
 असरमध्ये उपाधिक विविध तक्षुवर उपाधिकारीला व्यवसायाचे कार्य करावा
 उपचुकीचे उपाधिकारीला व्यवसायाचे विविध व्यवसायाचे कार्य करावा
 तारप कशा प्रकार होत, वरदू हे सेवा उपचुकार्यामध्ये
 कसे लागू कराव या गोष्टीचे काळा सूक्ष्म अधिकारीने

- (6) कांक्षिकव्यवस्था व्यवसायासाठीः -

सूक्ष्म अधिकारीका
 व्यापारीला उपचुक, उपग्रहण, व्यापक, बंधात लेण्ठात अस्ती,
 व्यावसाय देखाची अधिवावद्याचा गुणालेली आहे की विकास
 आहे ने सागारी. तसेच व्यक्तिगत दारकांतरुन काढलेल
 नितकी हायुदी नागिनीलोटी नवलापी नवात करपाल
 लालाची लालाची.

तो श्रीमत आल्यास, या मार्गाने लव समाजाले श्रीमत होत। वेदित असे जाही. वावरुन तासे दिलो की, सूक्ष्म अधिकारी संगाने काढलेले निवक्षण सव समाजाले लागू करता चेता नाहीत.

(६) अनिष्टिता:

सूक्ष्म अधिकारी व्याक्तिगत दारकांचा आवास फरव तेवा व्याक्तिगत उपनिषद, लंबत, उपभोग इत्यादि. परंतु ने राष्ट्र उपनिषद, ए. लंबत, ए. उपभोग याचा विचार करीत नाही. सूक्ष्म व्याक्तिगत आवासावरुन इ. उपनिषद, ए. लंबत या लाली आपूरुष सांगी राष्ट्र नसेते. सहायिका सूक्ष्म अधिकारी संघाचे निवक्षण अनिष्टित आहात।

(७) श्वावलंबी दारकांचा आवास:

ज्या विकासी प्रभेक दारक स्वावलंबी व सम्पूर्ण असेतो तेचे सूक्ष्म अधिकारी उपभोग उपभुक्त होता. परंतु वाहतवात असे श्वावलंबी दारक सहसा आढळत नाहीत.

(८) कमी उपभुक्तता:

अधिकारी हृदयाने माझवाचा दारक आवास सूक्ष्म अधिकारी तेचे केला जात नाही. कारखान्यांच्या वाढानाचा द्वारामुळे हृदयाने माझ्या हृदयाने (वाचावातील ठोकाचा आरोग्य द्यावयात असे. याचा विचार सूक्ष्म अधिकारी करून नाही. सूक्ष्म अधिकारी उपभुक्ततात तर त-याचे माझी पडतात)

(९) समवलंबी/सूक्ष्म/समाधी/संवलंबी/प्राप्ति-अधिकारी:

सूक्ष्म अधिकारी स्वेच्छेचा आवास करावारासाठी उपभुक्त हृदयावलंबी अधिकारी होय. अधिकारी स्वेच्छेचा माझवा आगांची चाची करावारासाठी तेवा एका रोजावार, ए. रोजद्याय उपनिषद, ए. उपादन, ए. लंबत, ए. आळक्क युतवर्षक, सर्वसाधारण किंमती पातळी, ए. माझाची, ए. पूरवी, ए. उपभोग सर्वसाधारण किंमती पातळी या सम्बन्धाचालक दारकांचा डोम्याल केला जात यावणा। १. प्रा. वौद्यारः — 'सूक्ष्म अधिकारी हे व्याक्तिगत दारक रोजांची मोठ्या समुद्रव्यापात्मक दारकांचा, व्याक्तिगत उपनिषद एवजी रोजद्याय उपनिषद, व्याक्तिगत किंमती रोजांची सर्वसाधारण किंमती पातळी, व्याक्तिगत उपभुक्त हृदयावलंबी, अधिकारी तरती तांत्रिक विषयात नाही राष्ट्रीय उपनिषद, वाचावातील दारकांची रोजद्याय उपनिषद, विकासी करावाराची तांत्रिक विषयात नाही राष्ट्रीय उपनिषद, वाचावातील दारकांची रोजद्याय उपनिषद, विकासी करावाराची तांत्रिक विषयात नाही'।

२. प्रा. हनसनं — 'एका रोजावार, ए. लंबत, ए. आळक्क युतवर्षक राजद्याय उपनिषद, वाचावातील दारकांची रोजद्याय उपनिषद, विकासी करावाराची तांत्रिक विषयात नाही राष्ट्रीय उपनिषद, वाचावातील दारकांची रोजद्याय उपनिषद, विकासी करावाराची तांत्रिक विषयात नाही'।

समग्रलक्षणी/स्थूल अधिकाराचे महत्व / उपचार / पायः -

(१) सरकारचा दूवटीने उपचार:

आपापुं दूरेणांतरी आरपणी करता
सरकारले देशाचे राष्ट्र राज्याचे नियम, रा. रोजगार, रा. उपचार
ए. बंदर-कुतांग, ए. खर्च, सरलांगारणी किंवा पातळी, ए. उपचार
दूषितकांचा विचार करावा लागतो. राष्ट्राचा प्रत्येक देशातील सरका
लोकांचा कल्पाणासाठी आपापुं उपचारात हाताशी करते. यासाठी
समग्रलक्षणी अधिकाराचा अधिकार उपचार दरता.

(२) वास्तवतेवर आधारलेले:

स्थूल डायशिकासाचा प्रत्यक्ष वस्तुस्थितीतूर
आधारलेले आहे. त्यामुळे स्थूल अधिकाराचे सिद्धांत, निवक्ति इ
वस्तुस्थितीकी जवळीकृत साधनार असतांत त्यामुळे ते गोपनियकी
ठरतात.

(३) अधिकारात्मकतेचे वाचनासाठी उपचार:

आपापुं अधिकारात्मकतेचे वाचनासाठी विश्लेषण केलेले असते.
म्हणून एप्रॅच्या अधिकाराने अधिकारात्मकतेचे दोषांची जाणीत होतुन ते
दोष कूर करणे अधिकारात्मकतेचे संचालन परिमाणकरून करणाकाऱ्याहो.

(४) आपापुं समस्या सोडवणी:

अधिकारात्मकतेचे आनंद आपापुं संकटाचे
आकृतन स्थूल अधिकारामुळे शाय होते. वे अशा संकटावर उपचार
प्राप्ती शाय होते लेकारी, वालनाराई, वालनाई, मंदी, त्रोक्तसंखया सोपाई
यासारखी राष्ट्रीय महत्वाची आपापुं लागते सोडवण्याताची स्थूल
अधिकारासव उपचारी पडते.

(५) अधिकाराचा गोप्य नियमांसः -

संपूर्ण अधिकारात्मकतेचे गोप्य नियम आहे. अधिकाराचा वाचनात अधिकार
शाय होतो. त्यामुळे देशांतरी अधिकारात्मकतेचे गोप्य रोलपृष्ठ समाप्ती सोपाई.

(६) आपापुं सिद्धांताचा निमित्ती:

स्थूल अधिकारात्मकतेचे आनंद आपापुं
सिद्धांताना राज्य दिला आहे. संपूर्ण अधिकारात्मक, नियम व्यवस्था
उपचार रास्त्या, ते आनंद, उपचार, राज्याची तांत्रिकी आपापुं
कल्पामुळे नंदननीन सिद्धांत निमित्ती होतात.

(७) पूर्वी गोप्य:

पूर्वी गोप्यात निमित्ती करणे हे प्रवर्गकृतीतील
५

(2) अवास्तव नियम :-

स्थूल अभिशास्त्रात् सर्वसामान्य नियम प्रकल्पापि
करताना आतेरेकी नियम प्रकल्पापि देखाचा घोका असता.
व्याकुंठिगत अनुभवांचा आधारावर संपूर्ण अभिशास्त्रेसाठी सर्वसमावेश
नियम मांडो मोरम ठरत नाही.

(3) राकळपता असावडी :-

स्थूल अभिशास्त्रात् समूहातर टोके कोप्रित केले
जाते. त्या समूहातील सर्व घटक सर्व बाबतीत सावरव जास्ता आवश्यक
असते. प्रत्यक्षात् सर्व बाबतीत राकळपता असणारे घटक मिळाऱ्या कठींगा.

(4) अपूर्ण व संकृचित विवेचन :-

स्थूल अभिशास्त्राचे विवेचन हे अपूर्ण वाच
करणे हे अभिशास्त्र संपूर्ण देशाभ्यास काढव्यातलेचा विचार करो. त्यातील
प्रश्नांचा विचार करीत नाही. त्यामुळे इे विवेचन संकृचित वनेते.

(5) समूच्चय प्रवृत्तीतील दोष :-

स्थूल अभिशास्त्र समूच्चयाचा उद्द्देश्य
पण समूच्चय प्रवृत्तीचा समाजातील सर्व घटकांतरे सारखाचा परिणाम
होत नसतो. समूच्चयातील विवेद घटकांचा परंपरा संरेहाले मढवता
असते. एका घटनेचे दोन मिळां तगतिर सारखेच परिणाम होत नाहीत.

(6) मोजमाप करणे कठींगा :-

समूहाचे मोजमाप करणे अवघाड असता.
कायदा समूहे हा अंतर्क घटकांचा बनलेला असतो. हे घटक मिळाऱ्या
मिळाऱ्या असतात. छिवाचे त्यांचे मोजमाप करण्यासाठी छेशाचा वाप
केले जाते. पण फेशाचे मुळांचे स्थिर व्याहात नाही. मढून मोजमाप करा
कठींगा असते.

(7) अमृत अनुभान :-

समग्रलक्षणी अभिशास्त्राद्वारे कृषी-कृषी अमृत
अनुभान काढले जाते. राकूचा अभिशास्त्रेच्यांचा सर्व घटकांतवतरशी
अभिशास्त्रानंतर कोणताचे बदल झालेला नाही. मढून नवीन घोरम
ची गरज नाही असे अनुभान काढले जाते. परंतु हे अनुभान अमृतां

(8) घरस्पर विरोधी घटकांचे गोप्य :-

स्थूल अभिशास्त्राचे घरस्पर विरोधी
घटकांचे मिळाऱ्या असते. त्यामुळे चा पद्धतीने अचूक अंदाज करता
जेत नाहीत. समूहातील सर्व घटक हारातीला जास्तीला तर विश्वेषण
अपूर्णांचा जात नाही.

प्रकृता द्वारे आधिक समस्याएँ स्वरूप आणि किमत अवृत्त

आधिक प्रश्नांची चर्चा प्रा. लिंगे, प्रा. राजेश, या अधिकाऱ्यांनी केली. आधिक प्रश्न म्हणजे निवडीचा प्रश्न होय. मानवाचा गरजा अभ्याद आहेत तर गरजा पुढी करारी साधने मध्यादित आहेत. शिवाय साधने पर्यायी उपचाराची असलात या तीन वैशिष्ट्यांमुळे आधिक प्रश्न निर्माण होतात.

* आधिक प्रश्न / समस्या :-

आधिक प्रश्नाचे स्वरूप / वैशिष्ट्य / निर्माणाची कारणे :-

① अभ्यादित गरजा :

मानवाचा गरजा अभ्यादित आहेत. रानटी अत्यधिक मानवाचा अन्न, वस्त्र, निवारा या तीन मुख्यभूत गरजा होत्या. मानवाचा संस्कृतिक व सामाजिक प्रवाहितव्ये गरजांची संरचना सतत वाढत आहे. एक गरजा मागाविली तर दुसरी गरजा निर्माण होते. एखादी निशिवट गरज कायमची पुढीपणे मागाविता घेत नाही. एखादी गरजा कांही काळ पुढीपणे मागाविता घेत नाही. ती गरजा पुढांची निर्माण होतात. केवळ गरजा अभ्यादित आहेत तसें नाहे तर गरजामध्ये स्पष्टाती असत.

② मध्यादित साधने :

मानवीक्रम, भूमि, धारकता हे संघोजक ग्रंथांची मदतीने गरजा पुढी करता घेतात, यांने साधने मृणातात. ही साधने मध्यादित आहेत. विविध वस्तूचा उपचारो घेऊन आपल्या गरजा मागाविता घेतात. असां वस्तूच्या खरेदीसाठी फेसा लोगतो. फेसा के साधन मध्यादित अंसल्याचा आसांचे वस्तूची खरेदी करता घेत नाही. गांगुली कांही तरतुचा उपचार घेता घेत नाही. गरजा अंपु-वा राहातात, लेके के लुद्दा गरजा मागाविता घेतात. आहे, अंपु-वा लेलेत गन्धवाणी आगुवाणी लंबी कुरुकी करता घेत नाही. मानवाची शाकाती मध्यादित अंसल्याचा तांत्रिक साधन मृणालन केले जाते. मानवाची शाकाती मध्यादित अंसल्याचा तांत्रिक साधन घोषणी पार पाडता घेत नाहीत. सारांश गरजा पुढी करण्यासाठी फेसा, वेळ, शाकाती इ. साधने मध्यादित आहेत.

③ साधनांचे पर्यायी उपचारे :

मानवाचा गरजा पुढी करारी साधने केवळ मध्यादित नसून, ती पर्यायी उपचाराची आहेत. मृणाले या साधनांचे निशिवट उपचारे आहेत. एका साधनाचा वापर निशिवट गरजांची मृत्तीका करण्यासाठी उत्तम शक्ती. गांगुल लांडांची निशिवट उत्तम मासत.

देशात उत्पादन साधनांसे रसरकारी मालेकी असते. तेहा गरजा।

मानविनारोगी साधनसामग्री पड्न राखो अशक्य असते. तुम्ही असलेली

साधनसामग्री हेतु पूरस्सर वाचा धारेली जाणार नाही, रसरकार नियंत्रण
बाबे साधनसामग्रीचा योग्यता वापर केले जाईल आशी देशात घेत.

पा) मांडवलेशाही देशात उत्पादन साधनसामग्री ने वापरता पड्न

दाहते. तदा. अनेक कामगार मांडवलेशाही अशिव्यवस्थेत वेळार असतात.

यांच्याकडे काबाच कोशल्य असत, त्याना नोकरी हेती असत, कांसरणी

उमे केल्यास कर्या मात्र उपलब्ध असत, पा) कांसरणीने नोसाळणीन

कर्या मात्र लाच जाता, कामगार, कर्या मात्र, तांडल, गांधा उपरांग कर्या

देशात उत्पादन केले तर कदाचित समाजाचा सर्व गरजा मानविंयाता

(२०१०-११) वस्तुची निमित्ती होई. पा) ही साधनसामग्री अनेक विक

लकारीचा मुलभूत प्रश्न निमोजी करते. मांडवलेशाही अशिव्यवस्थेत

नियंत्रणाचा असाव असते.

② कोणाकोणाचा वस्तुचे विनियोगात उत्पादन करावगाचे ? :-

प्रश्नातील नियंत्रण सर्वपकास्या अशिव्यवस्था हमारा ठेऊते. गरजेचा मानाने

देशाजवळ साधनसामग्री कमी असलेलाने हो प्रश्न निमित्ती होतो. देशातील

सर्व साधनसामग्री वापरली जात असताना ररकाढा तहतुचे जावा उत्पादन

केले तर इतर वस्तुचे उत्पादन कमी करते लोगेत लोका देशातील

उपलब्ध साधनसामग्रीचे निरनिराकारा पर्यायी वापरतासाठी येत्या वारप

कसे करावगाचे ता प्रश्न माझताचे असौ. अशा प्रकार वर्गावल्या

समाजवस्थेतील साधनसामग्रीचे वारप कसे केले जाते. त चा वाटपात

आपविष्टक लदल केल्यास काचा परिणाम होतात, चाचा असेहास अशिव्यास

पूर्वीपासून करते. जोपर्यंत मानवी गरजेचा मानाने देशातील साधन-

सामग्री अपुरी पडते, तोपर्यंत साधनसामग्रीचा युक्त वारपाचा प्रश्न

येत्या वर्ष. सही कोट्याही अशिव्यवस्थेत असावात तांसाठा तुम्ही

साधनसामग्रीचा वारपाचे असेहो नियंत्रण किंमत चंत्रणहोता घेतते

जातात. किंमत पैदलीना अशिव्यास हा अशिव्यासाचा माझताचा माजा असौ.

③ वस्तु उत्पादनाची योग्य पद्धत :

जेहा वस्तुचे उत्पादन तो येत्या वस्तुचे

निरनिराकारा पद्धतीने करता येते. तेहा हा प्रश्न निमित्ती होतो. तदा. अशिव्य

द्याकाचे उत्पादन करताचे इतरांचास सरकाल व विस्तारी येती -

पद्धतीने करता येते. सरकाल शोतीपद्धतीमध्ये जामिनीच्या लेहान

तुकड्यावर माझर म्हणै, खते यांचा आधिक वापर करणे उत्पादन वाढविते

जाते. तर विस्तारी येतीपद्धतीमध्ये जामिनीच्या गांधारा तुकड्यावर

माझर, म्हणै, खते यांचा मोठ्या प्रमाणात वापर करणे येती करता येते.

उत्पादनकी योग्य उत्पादन करूच्याची पद्धती कोणाती हा समाप्त

मुक्तिशीत आणि प्रकार नियंत्रित होतो.

* अर्थशास्त्राची मूलभूत गृहीत [Basic Postulates of Economics]

(१) इतर परिस्थिती सारखीचे असताना : -

अर्थशास्त्रीय विश्लेषणाचे महत्वाचे

गृहीत म्हणजे इतर परिस्थिती सारखीचे असताना कोणताही अर्थशास्त्रीय सिद्धांत मांडताना। इतर परिस्थिती सारखीचे असते असे गृहीत घारले जाते, तसेच नेहमी तर सिद्धांत प्रत्ययास घेता नाही.

(२) बुद्धिनिष्ठ मानव : -

अर्थशास्त्राने मनुष्यांनी नेहमी विवेकशीलतेन वाचतो असे गृहीत हारले आहे श्रीमती दॉ. लिंगनाऱ्या नाते मानवाची वाचापूर्वक नेहमी बुद्धिनिष्ठ असते. बुद्धिनिष्ठ मानव नेहमी चाच प्ररोग वाचतो असे मानतात. म्हणजे उपभोक्ता महत्वम् लामाधान मिळविल्याचा प्रयत्न करते, तर उत्पादक कमात नफा प्राप्त करायाची इच्छा वाढतो. मनुष्याचे सर्व व्यवहार महाराम लामाधान प्राप्त करायाचा दृष्टीने केले जातात.

(३) मानसशास्त्रीय गृहीत : -

मनुष्याची नितक व्याकुनिवठ हृषीकेशांना दून मूळ्यमाप्त करण्यात येती जाते. मूळ्यन तिच्यामहाय मानसिक अंश, जगरू असता. अभाव, दो गोळ मानवी व्यवहाराशी संबंधित असल्याने ते अपरिहार्य असते. तेचा बुद्धिनिष्ठ देणे गृहीत निश्चितच मानसशास्त्रीय बनावा. उदा. चव, सवय इ.चा मागावितर परिणाम देतो.

(४) वाजारपैकी झान : -

अर्थशास्त्राचे विवेचन, प्रत्येक मनुष्याला वाजारपैकी योग्य वृपुरेसे झान असते असे मानते. उपभोक्ता, उत्पादक, उद्योगसंस्था, दू. सर्वांना वाजारपैकी लूप वस्तु व उपादनाची सभी तांत्र्या किमतीविधवी, पर्यायाविधवी पूर्ण झान असते असे गृहीत हृषीकेशांकी आविष्कार सिद्धांत मांडले जातात. पूर्ण प्रत्यक्षात मनुष्य अनिवार्य असता.

(५) दृष्टीने उत्पादनपैकी प्रतुदी : -

या प्रतुदीचा माधार कुमारी हारक राक्षेष्णा अधिक प्रकारचे असतात व त्यांचात पूर्ण प्रत्यक्षितात नसेते हा आहे. उत्पादन तेचे व इतर हारक द्येवर असताना (राक्ष) उत्पादन हारकाचे परिणाम कायम मैत्रीने दून इतर उत्पादन हारकाचे प्रभाव) वाहविले तर काळी नसेते तर (राक्ष) पैलातील मात्रित जंगाला पुरेल देण्यावून अनाधार्य उत्पादन झाले झालते.

(६) सामाजिक मानसाचा उत्पादक : -

अर्थशास्त्रे नेहमी सर्वसामाजिक मानसाचा उत्पादक वरते, जाचा अर्थ हमारात राहील आपले सर्व प्रकारचे उत्पादक, उत्पादक करणा-जा ताजीत कायदाचे पालन करून

उपभोक्ता द्वारा वस्तुने अधिक कलमांग साधें उपर्युक्ती मानांग
करते हैं। साथी प्रशंसा ते उद्दिष्ट किमत देखाएं तभार असार।

प्रावरण उत्पादकोंने कोणत्या वस्तुचे उत्पादन अधिक करावे आए।
कमी करावे हैं समग्रे अधीत, उत्पादक फारम नियन्त्रित दैनिक।
वस्तुचे उत्पादन करतात आणि तोटा होणारा वस्तुचे उत्पादन बढ़ावा।
उपभोक्तांचा आवडी-लिवडीनुसार किमतीत बदल घडत।

उदा. उपभोक्ता साधकत - रिक्षा ऐवजी आदि - रिक्षाले अधिक पसंती
देत असतील तर ते ह्यासाठी अधिक किमत देतील आमुळे साधकल
- रिक्षावाल्यांने) दुखार्या उद्योगात जावे लागेत।

② उत्पादन कसे करावे? -

मुमी, श्रम, भांडवल व सिंचाइक चाचार
उत्पादन घटकांचा मदतीने कोणत्याही वस्तुचे उत्पादन नेले जाते।
वाजारातील उत्पादन घटकांचा किमती पाढऱ्यु उत्पादक कोणत
उत्पादन घटक वापरावे हैं ठरविते। उदा. श्रमाचा पुरवठा अधिक असून
मनुरीचा; दूर कमी असल्यास निमिक्ताचा वापर अधिक प्रमाणार
केला जाईल। उल्लेख भांडवल, मुललेले आल्यां उभारावू कमी असल्यास
भांडवलाचा वापर जास्त प्रमाणात केला जाईल। उत्पादक उत्पादनरक्षण
कमी घेण्याची पद्धत सिकारते। वस्तुचे किमतीची तो उत्पादन
रक्षणशील तुलना करते।

③ उत्पादन कोणासाठी करावयाचे? -

हा मुलभूत प्रश्न किमत चांगल्यारा
सोडविले जातो। उपभोक्ता जास्त गरज असणारा वस्तुसाठी अधिक किमत
देण्यास तभार असतो। मृदून उत्पादक तमाचे वस्तुसाठी उत्पादन करतात।
सिमांजळ्या वस्तुसाठी जास्त किमत देण्यास तभार असतो। त्याचे वस्तुचे
उत्पादन करावे असे उत्तर किमत नेवारा। उत्पादन कोणासाठी करावयाचे
या प्रश्नाचे देते। उत्पादन साधनांचा वाजारपेतील गोगारा पुरवठा -
वरजन हा प्रश्न सोडविले जातो। उत्पादित वस्तु ले सेवाचे निभाजन
उत्पादन साधनांचा मालकामध्ये रोड, वेतन, उभारावू, नाहारा आ.
स्वरूपात होते, मृदूजे ही नेवारा राज्यीय उत्पादनाचे विभाजन ही करते।

④ लाभांगीचा प्रूपिणी वापर:

अधिकतर घेतील साधनसामग्रीचा पुरवठा
वापर करावयासाठी किमत - चांगला मदती करते। साधनसामग्रीचा प्रूपिणी
वापर मृदूजे पुरवठा रोजगार छेत्रांत अधिकतर वस्तुते लावते व
गुंतवणुकीत समानता। अंगांग्यासाठी उभारावू घटवावे लोगांतात।
सामग्रीचा कांक्षिक वापराने रोड, अधिकतर वस्तुते पुरवठा रोजगारीचा
पातळीचा जातिपासू पोडीचात तेहा उत्पादन वेगाने वाढते। व
लापत्री ताढते, पृष्ठ गुंतवणुक वेगाने लाढावेगासाठी उभारावू
घटवावे लोगांतात।

* किंमत अंतर्गती कामः— (१) मानवी पुरुषप्राची समाजः—
वाजारातील विविध वस्तु व

सेवन्या, मानवी पुरुषप्राची समाजे किंमत—जनता मानवी
साधाले जाते—हेचामुळे लगावाचे जाहतीत जाहत हेत लाशाले जाते
(२) उपभोक्ता व उत्पादकाना मानवशास्त्र :

लाजारात विविध निमत्तीना
कोणत्या वस्तु व हेता खरेदी करावाचात हे किंमत अंतर्गतवरून
उपभोक्तृना समाजे. तसेच लाजारातील विविध वस्तुचा
किंमतीवरून कोणत्या वस्तुचे उत्पादक करावे घावे मानवशास्त्र
उत्पादकाना होते.

(३) उत्पादक उत्पादकाचा सुधारण्य उपभोगः—

उत्पादक उत्पादक हे कुमोहन
मध्ये दित असतात. हेचाचा जाहतीत जाहत व सुधारण्य वापर करणा
घेऊन साठी किंमत—मंगाचा उपभुक्त असते. राखाचा उत्पादक
उत्पादकीची किंमत ताढली तर हमाचा उपभोग गोपयतकी व
पुमाणाचा केळे जाते. अलू उत्पादक उत्पादक स्वातंत्र्यात
उपभोग मध्या पुमाणाचा केळे जाते. आमुळे उत्पादक
विभवी घोषणा नियमित घेता घेता.

(४) उपभोग नियंत्रणः—

सुधारण्य वस्तु व सेवन्या उपभोगाचे
नियंत्रण किंमत—मंगाचा मुळ साधा होते. राखाचा वस्तुची किंमत
ताढली तर हमाचा उपभुक्त कमी होता उलंट लाशाची किंमत
दारल्यात तिचा उपभोग ताढता.

(५) आजांका विकाल—

कोणार्हे वस्तुचे उत्पादक करावाचे आहार
कोणत्या वस्तुची खरेदी करावाचाची शब्द ज्ञाताचे उत्पादक उपभोग
मानवी किंमत मंगाचे प्राप्त होता. त्याचाचार अशोबतस्य तिळ
उत्पादक केळे जाते. त्याचाचार उत्पादक आजांका विकाल ताळी होता.
किंमत अंतर्गत रुपी/फारमः

(६) समाजात आवश्यक उत्पादक उत्पादक
वस्तुचे उत्पादक जाहतीत जाहत कामिक्षमाने करावाले किंमत—
मंगाचा उपभुक्त होते. आमुळे लगावाचे गहताम हेत साध्य होते
(७) प्रथेकाळे उत्पादक त वस्तु नितकीचे ज्ञाताचे किंमत अंतर्गतप्राप्त
होते (८) किंमत—मंगाचा मुळ उत्पादक लाशाची विविध उत्पादक कामिक्षम
मानवी तारप केळे जाते (९) आजांका कामिक्षम कामिक्षमपाने प्रार
पारवाले ही शंखाचा मदत करते (१०) वा मंगाचे उपभोग उत्पादक
हातीकामेत, अलांधित काहते (११) किंमत अंतर्गत लाशालाभगटीचा
प्राप्तप्राप्त करणा आपाच्यावाढीला उत्पादक

* દાર્શનિક સીમાની વિનાની વિધાન - [Law of Diminishing

Marginal Utility

લખાંગાં સાઠ્યાત લાદ ક્ષાળી અસતા પ્રાપાધુન ત્યાંના જે જાદી
લમાદાન (અચોંગિત) મિન્ટ્સ, હ્યા લખાંગાં સાઠ્યાત હોળા-ચ)
તાકીલાં બાર કુમશા હાથ જાત.

સિદ્ધાતાને સાહીકરણ:-

બ્રાહ્મણ વિદ્યારી હાજ અલે મણિન

३२। देखते हैं। उपरोक्त पाठ्यन् लिखते हैं। मिलते, सुखवातील
प्रावर्तनी की प्राप्ति जैसा उल्लङ्घन यहि लगा। नगा पाठ्यन् लिखते जाता है।
उपरोक्त लिखते हैं। ३२। अब लें। इसके अन्तर्गत, परिचय संकाय—

କଥା କହିଲୁ ତାଙ୍କୁ ମନେ ପାରିବା ନାହିଁ । କଥା କହିଲୁ ତାଙ୍କୁ ମନେ ପାରିବା ନାହିଁ ।

ક્રમાં અસલું હાં-બા (એજુની) 34માં(થા) વાદત જાત. આલે અસલ હાં-
બામણે ઘેત અસલેણું (જાગાંચે સંસ્કૃત) વાદત અંદિનું જે સોઝાત
અચ્છું(ખાત) ક્રમાં - ક્રમી (હેત જાતે: ઉપમેણા), વિવિધપણી વર્ત્તિનું

कर्त्तव्य असंतान। सीमांत ३४२(१)प्रा। शेष एसले तो (२)प्रदान
३५०(१) प्राविल; पाठ्य. (२)प्रान्तप्रा। ३५१(१) एसले चालूच देवता।

બ્રાહ્મણ પદ્ધતિ (કોષીક) ।

— ३५७४४) (खण्ड १) रामायण (संक्षिप्त) —

लोकान्तर समाज विचार कमी - कमी होता जाते हैं पुणी
प्राकृत दृष्टिले आए.

સ્વરૂપનામાં લખાયેલા નામ	પ્રાતિક્રિયા નામાંથી સોમાંત ત્રયુભાગિતા	દ્વારા બિનાયેલા
1	10	10
2	6	16
3	5	21
4	3	24
5	1	25
6	-2	23

ਤੁਰੀਲ ਪਟਕਾਰ ਸੰਚਾਰਵਾਲੀ ਮਾਰਕੀ ਸੰਚਾਰ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਸਾਡੀ ਮਿਆਦੂ ਬਾਗ ਵਾਲੀ ਮਿਆਦੂ।

③ सर्वा, पैसा, डामडोल क्षम्यदी :—

या वस्तु सिद्धान्तात्त्वात् अपवाह आहे.

कुरा कितीहो लता, पैसा मिळाले तरी तिचे समाधान होत नाही.
या स्थितीत व्याकुन्ती मानसिक अवश्य बदलते.

④ संगीत :— या छावतीत ता नियम अनुभवात घेत जाही. रुक्य संगीत
सातांकावल्पास ह्याचा क्रापणाल कृतांक घेतो. महाजे संगीतही या
सिद्धान्तात अपवाह ठरत नाही.
* सिद्धान्ताचे महत्व व उपचार :—

⑤ उपभोगात्त्वाचे सिद्धान्ताचा पाया :— उच्चशास्त्रात्त्वात् उपभोगावावत्त्वे
अनेक सिद्धान्त घटत्वा सीमांत उपभोगितेचा नियमातर आधारलेले आहे.

⑥ मागांचीचा नियम :— मागांचीचा सिद्धान्त हा प्रत्यक्ष घ. सी. उपयोगित
चा तत्वावर आधारलेले आहे.

⑦ कुर व सावजानिक खचाचे तत्व :— सरकारचे कुर आकारातीचे व
सावजानिक खचाचे तत्व हे घ. सी. उपयोगितेचा सिद्धान्तातर
आधारलेले आहे.

⑧ सीमांतवादाचा पाया :— सीमांतवादाचे तत्त्वानु दे घ. सी. 3.
सिद्धान्तावर आधारलेले आहे.

⑨ मूल्य व किंमत यांचा विविधाभास :— या लिद्धान्ताच्या सांख्यान
वस्तुचे उपयोगिता मूल्य व विविमय मूल्य (किंमत) आमद्यातील
विविधाभास योग्य रितीने खाल करता घेतो

* सम-सीमांत उपभोगितेचा सिद्धान्त / The Law of Equi-marginal Utility

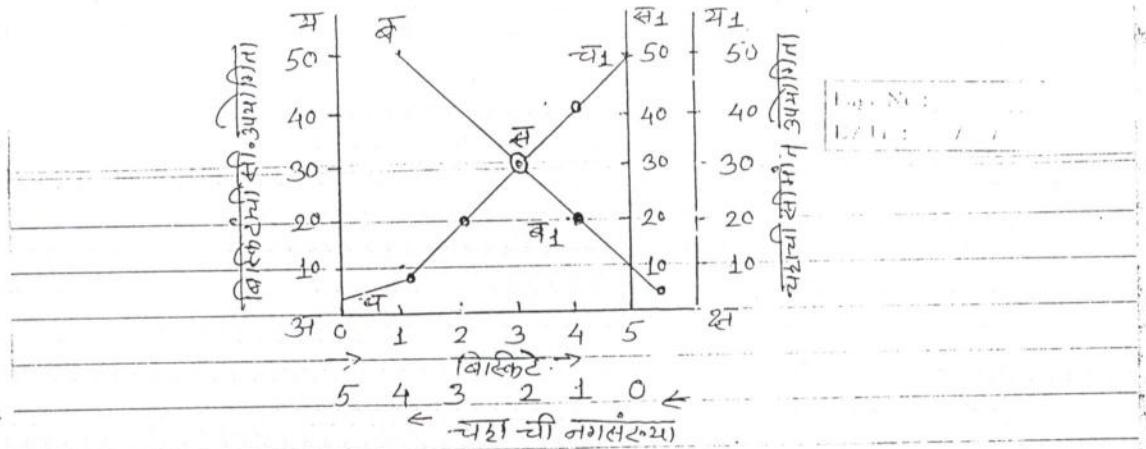
या सिद्धान्त महत्वम समाधानाचा सिद्धान्त, गोसेनचा दुसरा नियम,
उपभोग प्रविधितेचा सिद्धान्त या नावाजे असेहीलेले गाता.

प्रत्येक व्यक्तिचे उपजन मध्यादित असते दररुद्ध गरजा मात्र तेमध्यादित असतात
उपभोगाने आगाले मध्यादित उपजन विविध वस्तुवर कुरा प्रकार खच
करावे मात्र यांची जालीत-जास्त समाधान मिळेल गाचे स्पष्टीकरण

या सिद्धान्तात आहे.

त. माझीले अंदाचा मिते, (उपभोगात्त्वात्त्वात् अनेक उपभोगात
वापरता घेऊ आवा वस्तु [पैसा] अलेल तर, उपभोक्ता तिचे
मिळ उपभोगात आगा प्रकार तांडणी करीत की, प्रत्येक उपभोगात
याची सीमांत उपभोगिता समाप्त होईल.

उपभोक्ता; सर्व उपजन राकाचे वस्तुवर खच करीत नाही. करू
(प्राचीन ग्रन्तात विविधात) असते. जिताचे रारकाही वस्तुचे अनेक नवा
लवदी केलाले सीमांत उपभोगिता नाही त तांडणी राखणी उपभोगिता
(लगावान) करावी नवीकरत. उपभोक्ता नवाचे राहील उपभोगिता

आकृतित 'इन' अंशावर् लिस्टिंग नगा 'अ' कड़न 'इन' कडे वाढतजामार्
 दाखविले आहेत. तर चढाये नगा 'इन' कडन 'अ' कडे वाढतजामारे दाखविले
 आहेत. तसेच 'म' अंशावर् लिस्टिंग नगांपालुन मिळारी सीमांत
 उपभोगिता 'अ' कडन 'म' कडे वाढतजामारे उसलचाचे दाखविले आहे.
 तर 'म' मा अंशावर् 'इन' कडन 'म' कडे चढापालुन मिळारी
 सीमांत उपभोगिता वाढतजामारे उसलचाचे दाखविले आहे. लघु 'म'
 वकाने लिस्टिंग नगांपालुन मिळारी सीमांत उपभोगिता दाखविले
 आहे: तर चढाये या वकान-चढाया नगांपालुन मिळारी उपभोगिता
 दाखविली आहे. आकृतित 'स' जिंदूत दोन्ही वास्तव्यांमधील प्रशांती
 सीमांत उपभोगिता समान होता. (यामुळे उपभोगिता) लिस्टिंग 3
 नगांचा त चढाया नगांचा उपभोगिता होत आहे. यामुळे (यात) जास्तीत
 नाहाल हमाईन मिळते.

त्रिवेदी लमाधान मिळते, कुपभेदभाव आपले स्पृहित उपाय विशेष वर्णन करते अधिकाधिक लमाधान कसे मिळतावे याचे या सिद्धांताने मार्गदर्शन देते.

* संस्कृतात् अनुवानः—

⑦ उपयोगभार्त मागदेशन (अ) आपत्ति मागदेशन
 ३-प्रमाणात् महामंसाधान कले मिठवावे, (ब) विविध उपयोगी वस्तुं च विविध
 प्रयोगभार्त कला तापुर करावा, (व) तत्त्वान व भावित्वाकालीन ग्रन्तमहेष
 आपत्ति ३-प्रमाणाच वाटप फें करावे मात्रे मागदेशन या छिन्दीताने होत

② उत्पादन क्षेत्रों के अधिकार :—

મદ્ધતુમાં જાહેર (મજાકાવા) હોતું ગયા (કાર્યકાર્ય) હતું
 અલાતો, ત્યાં હુણીને શ્રમ, કાંડતારું બા દાટકાતું ત્યાપણે મગદિંનું ત્યાપણ
 કરુસે રહ્યા કબીરાં ચૂંચે ચા નિયમાન માર્ગદર્શનનું હોતું.

③ विनियमित्यां अस्ति वृत्तः —

१८५० वर्षात् ब्रिटिश सरकार ने अपनी विभिन्न विभागों को एक समूह में लिया। इस समूह का नाम विकास विभाग था।

(३) विभिन्न ग्रन्थों के बारे में :-

प्रकल्प) र ते [उपभाव्यात] संतोषाधिक्य

उपभाव्याचे संतोषाधिक्य ही संकल्पना करत्याहुती
अधिकास्तांचे विशेष महत्वाची आहे. संतोषाधिक्याची कल्पना हत्याम प्रम
कृतिनिअरु अधिकास्तक्षण अ.जे. हुय्यर जानी मांडली. मत्र या कल्पनेले
माझम स्वरूप देवून लोकप्रिय करूयाच काबी ता. माविलनी केले.

“राखवादी वस्तु हातची जाऊ नेमे गुणून व्यवस्थी द्यावते) तपारु असलेले
जाहेतील गांहत किंमत व तो प्रत्यक्षी देव असलेली किंमत या दोहोमधील
फुरकास उपभाव्याचे संतोषाधिक्य महातात.”

प्रत्यक्षीं प्रवद्धारात अशा असंख्य वस्तु असलात फी, यांचा
खरेदीलाई अपली जास्त किंमत देऊयाची तपारी असले, प०) प्रत्यक्षीत
या अपमाल कमी किंमतीत मिळतात. त्यामुळे उपभाव्यात
संतोषाधिक्य मिळते उदा.- मीठ, वतमानपदा, आगापटी कूवस्तुना
आपला वरंच किंमत देऊयाल तपारु असाते प०) आपमाल त्या
नोमगाव किंमतीली) मिळतात.

* तदाहरणाचा असाडवाने व्यवस्थीकरण :-

वस्तुचे नंब.	सीमात उपभोगिता = देवकेलेली किंमत	प्रत्यक्ष दिलेली		उपभाव्याचे संतोषाधिक्य
		किंमत	किंमत	
1	10	2	8	
2	8	2-	6	
3	6	2	4	
4	4	2	2	
5	2	2	0	
इ. नंगा = 5	इ. उपभोगिता = 30	10	20	

तरील तदाहरणातरुन वस्तुची प्रत्यक्ष किंमत २ राए आहे. प०) नंगाची
सीमात उपभोगिता [२] व द्वावी लोगाचारी विक्रीत [८.२] दगान आहे. प०)
उपभाव्याला) पहिल्या चार नंगांपासून मिळालारी उपभोगिता) अधिक
अलांकाने तो त्याचाही २ रु.पेक्षा अधिक किंमत देऊयास तपारु असाते.
पहिल्या नंगासाठी तो १० रु. देऊयाल तपारु असाणाना) ती वस्तु त्याते
२ रु. ला मिळते. त्यातो ४ मध्ये हे गादाचे समाधान घेण्याचे लाभाधिक्य
होय. अशारीतीने पहिल्या ४ नंगांपासून राहणा उपभोगिता) $10 + 8 + 6 + 4 = 28$
राखणी असाते. या चार नंगा:लाई त्यातो ४ रु. द्वावी लोगातात. मुळून
 $28 - 8 = 20$ इतके लाभाधिक्य प्राप्त होते. अशात पाच नंगांची
१० उपभोगिता) ३० त देवू केलेली किंमत १० रु. रुपांजे लाभाधिक्य
 $30 - 10 = 20$ असाते.

* उपभोगिताचा संतोषाधिक्याचे मापांलाई सुना! —

③ पूर्वाने उपभोगिता में जाता चैत: — तृ. फाल्गुन चंद्रमा में उपभोगिता
पूर्वान्या हृषीकेश जाता चैत.

④ पूर्वाने मुख्य स्थिर राहत: — मूल्यमापनाचे साधन महान् पैसा याचे मुख्य
स्थिर असते असे मानले जाते

⑤ स्वतंत्रपण वस्तुच्या उपभोगिता में जाता चैत: — विद्योत वस्तुपालून मिळारी
उपभोगिता त्याचे वस्तुच्या नगरसंरचनेवर अवलंबून असल्याने ती
में जाता चैत.

⑥ इतर दृष्टक स्थिर असतात: — मार्गाची वर्ष परिवाम करावारे इतर दृष्टक
कायम डासात. तसेच ग्रामकाचे उपज, आवडी - निरडी स्थिर असून
त्या वस्तुच्या घट्याची वस्तु उपलब्ध नेतातात.

* उपभोक्त्वाच्या संतोषाधिकावरील दीका :-

① गृहित संस्कृते जास्त आहेत

② उपभोगिता ही व्याकांक्षित लंकापन आहे.

③ उपभोगितेचे संख्यात्मक मापन करता चैत नाही.

④ उपभोक्ता बुद्धीनिघ वागतोचे असे जाही.

⑤ वृशाचा मापनावरूप समाधानकाऱ्य नाही.

⑥ वृशाची हीमात्र उपभोगिता स्थिर राहत नाही.

⑦ उपभोगिता रहस्यात्मक वामधये स्थिर दृष्टपात्रा लंबेच नाही.

⑧ मार्गाची निमतीजिवाच इतर छटकांतरी अवलंबून असते.

⑨ उपभोगिता - रहस्यात्मक सोपक असते.

⑩ नोंदव वस्तुच्या संमत्या

* उपभोक्त्वाच्या संतोषाधिकाचे महत्व :-

① सारकाराचे उपभुक्त: — कराचे व आधिक मदतीचे परिवाम जागून
घेऊमासाठी सरकाराचे ही संकल्पना उपभुक्त ठरते

② मनोदाराचे उपभुक्त: — मनोदार द्वारा किंमतीकर्ता असल्याने त्यांत
वस्तुच्या किमती ठरविताने लंकापनावरीचा नावानेने राखिवरीने दीपते.

③ परिवर्तीचे संस्थांची तुलना: — प्रत्यक्षातील परिवर्तीचे संस्थांची
भापालून मिळालाचा फायदाची तुलना करून आले संतोषाधिकाची
फलपना उपभोगी पडते.

④ राहणीमाणाची तुलना: — एकाचे देशातील दोन मिळालेकाळाचा किंवा
दोन देशातील लोकांच्या राहणीमाणाची तुलना करून मालाठी ही
संकल्पना उपभुक्त असते.

⑤ उपभोगिता मुख्य व विनिमय मुल्यातील परक: — संतोषाधिकाची
काणांतराची वस्तुच्या लाभातील असलते उपभोगिता मुख्य व विनिमय
मुख्य यांतील आंतर दरविते.

⑥ करूनापाकारी राहणीमाणाची उपभुक्त: (१०) करूनापाकारी राहणीमाणाची
(११) कांगडे मासम्पालाठी

समान समाधान दोने दोन वस्तुचे विवेद गट उपभोक्त्याला विचार करणे ठरविता येतात. हे सर्व गट त्यांने आपल्या पसंती-प्रेपो-व्यापारात अधिक त्यार केले असल्याने सर्व गटाचे महत्व त्याला सारखे वाढते.

वस्तुचे विविध गटांकडे पाठूप्याची उपभोक्त्याची वृद्धी सम असत, मध्यून त्यापासून त्यार केलेल्या वस्तुंना समवृत्ती वर्ष असे महत्वात.

* समवृत्ती पत्रक : - [Indifference Schedule]

उपभोक्त्याने विचारपूर्वी वस्तुचे समावय उपभोगिताची युक्तीना करणे दोन वस्तुचे समान समाधान दोनार विविध गट त्यार केले असतील तर त्यास समवृत्ती घर्क असे महत्वात. आजा पाठूप्याचा लालाच्याने समवृत्ती वर्ष त्यार कराऱ्या येतात. युक्तील पत्रकात आवे व सफरचंद या दोन वस्तुवर उपभोगा आपले उत्पन्न रवव करीत आहे. याचा लालाच्याने समाधान दोनार गट पत्रकात दरववित आहे.

समवृत्ती पत्रक : -

सोलाच्या पत्रकात उपभोगा जास्तजास

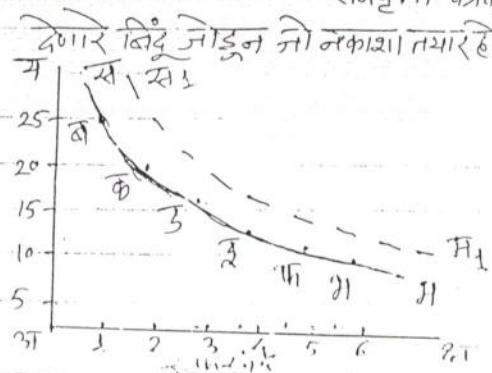
गट नं.	सफरचंद	आवे
1	1	25
2	2	20
3	3	16
4	4	13
5	5	11
6	6	10

सफरचंदाचे नंगा वाढवित आहे, तसेतले आवयाचे नंगा कमी करीत आहे. सुरवातीले उपभोक्त्यांनंवर सफरचंदाचे नंगा कमी असून आवयाचे नंगा जास्त आहेत. मध्यून सफरचंदाची उपभोगिता जास्त वाढते आणि तो एक जादा सफरचंद मिळविट्यालाई पाच आवयाचे (त्याचा करण्याले त्यार असत). तर तिस-वा

सफरचंदालाई तो चार आवयाचा (त्याचा करण्याले त्यार असू). जास्तजासी सफरचंदाची टारंगा वाढत जाते तसेतजासी सफरचंदाची उपभोगिता कमी वाढत जाते. मध्यूनच सहाय्या एक सफरचंदालाई उपभोगा खाली आवयाचे (याचा करण्याले त्यार असू). उपभोक्त्याले प्रत्येक नंगा-ची सीमांत उपभोगिता संरक्षित मोजात) येत नव्हती तरी प्रत्यक्ष गटापासून भिन्नार लालाच्याने लालाच्यान आहेके सोंगाती येत, प्रत्यक्ष गटाकडे पाठूप्याचा (याचा दुव्हाकाटा) सोंगान असत). मध्यून या पत्रकातील लम्हती पत्रक फोक्से रहिणात.

* समवृत्ती नकाशा : -

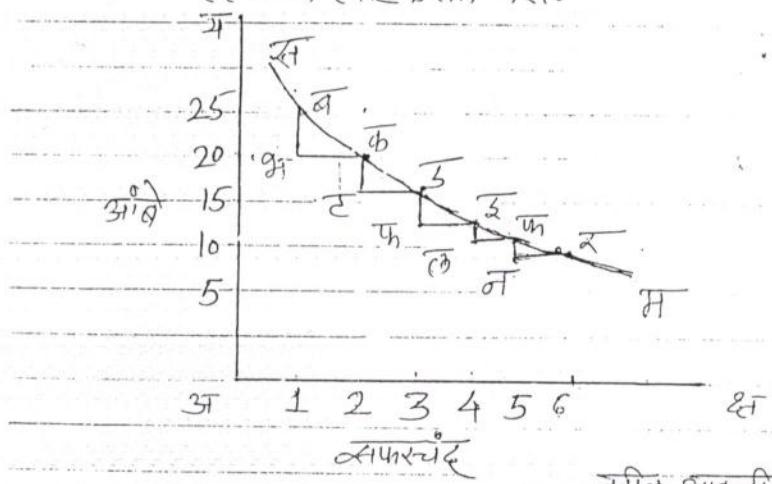
समवृत्ती पत्रकाच्या सांकेतिक दोन वस्तुचे समाधान

आकृतित आवे टारंवर सफरचंद व आवे टारंवर आवयाचे नंगा गोळाले आहेत. आवे व सफरचंद पाचे हालाच्याने दोनार त, क, र, र, फ, ग नंगा लागीली जोडीली असता तरीम हा लम्हती वर्ष आवयाचे

एक आंतरिक देखाल समार आहे. नेंद्रजे या विधिति 1:1 इ. पर्याचता दर आहे. आवरण जलसंग्रही लाफरचेदाची संरक्षण वाढत जाते तसेच जलसंग्रही आंतरिकापालून मिळावार समाधान कमी-कमी होत जाते. तसेच जलसंग्रही आंतरिकी दरेंचा कमी होत जाते, तसेच आंतरिकापालून मिळावार समाधान कमी-कमी होत जाते. मृदूनच उत्तरी क्षेत्र राक हाफरचेंद्र मिळविल्यासाठी एकच अंतर देखाल समार आहे. नेंद्रजे वर्तु कमी क्षेत्रामुळे समाधानात होणारी दार मर्गान काढविल्यासाठी तो कुल-वा वर्तुचे नग वाढतील असतो. अशा प्रकारे एक वर्तु कमी उपभोगता मुळ टक्कावार असमाधान आणि कुल-वा वर्तुचे नग वाढविल्यामुळे मिळावार समाधान समान घेऊयाचा प्रयत्न उपभोगत्याकडून केल जातो.

माहित घरकावरण दरेंचा पर्याचता दराचे तत्त्व खालील आकृतीचा लाभायाने हपष्ट करता येईल.

वरील आकृतीत आक्ष 'अक्षावार लाफरचेंद्र' असू आक्षावर दर्शविले आहेत 'ब', 'क', 'इ', 'ट', 'फ', 'र' हे चा दोन वर्तुचे समान समाधान देणावर गट दर्शविलाव लिंगु आहेत 'स म' हा समवृत्ती वक्त आहे दुसरातील (उपभोक्ता) 'मक' लाफरचेंद्र साठी 'बम' आंतरिकी ह्याग करीत आहे. नंतर 'टड' लाफरचेंद्रासाठी उपभोक्ता कट 'आंतरिकी' ह्याग करीत आहे. 'बुग' △ कट 'आहे निरनिवाल्या) किंवृत आक्ष 'अक्षावरील आंतरासारख' [मक = 25 = पर्ड = टंड = नंर] आहे ते उत्तीकडे सरकतात. परंतु 'अम' आक्षावरील आंतरु भिन्न आहे समवृत्ती वक्त जलसंग्रही उत्तीकडे सरकतो तसेच आंतर कमी कमी होत जाते मृदून बम △ कट △ उक △ इल △ फॅन टोम. नेंद्रजे जारी लाफरचेंद्रासाठी आंतरिकी ह्याग करावाचे प्रमाण घरत जाते.

व 'क्त' साफरचंदाचे जादा नग उपभोगावधाल मिळतात. तरीही 'क' व 'क' बिंदुत उपभोगावधाल समाधान मिळेले असे म्हण॑ने चुकीचे आहे कारण 'क' पेक्षा 'क' बिंदुत जास्त समाधान मिळते म्हण॑ने देवेन लिंदू राकाच समतुल्य वृक्तावर अलगार नाहीत.

(८) समतुल्यी वक्त अक्ष 'अक्षांतर' अलू शुक्रत नाही:-

प	क	ख	म	सोबतच्या आकृतिवरून असे स्पष्ट होते की
रुक्त			म	सम ठा समतुल्यी वक्त 'अक्ष' अक्षांतर
क				अमांतर आहे त्यावरील क बिंदुत उपभोगावधाल
ख				'अस 'साफरचंद + अलू' जावे उपभोगावधाल
अ	ब	ब	द्वि	मिळतात. 'ख' बिंदुत असे लफरचंद +
आवे				अलू आवे उपभोगावधाल मिळतात. याचा
				अर्थ 'ख' बिंदुत साफरचंदाचे नग कमी न होता
				बळ रावडे आवडाचे जादा नग उपभोगावधाल मिळतात. यामुळे 'क' बिंदुपक्षा 'ख' बिंदुत आवडाचे समाधान मिळेल म्हण॑ने देवेन लिंदूकडे उपभोगावधाली पाहण्याची दृश्यी सारखीच अलगार नाही, यावरून समतुल्यी वक्त 'अक्ष' अक्षांतर अलेले असे म्हाता अलगार नाही.
				(९) समतुल्यी वक्त 'अप' 'अक्षांतर' अलू शुक्रत नाही:-

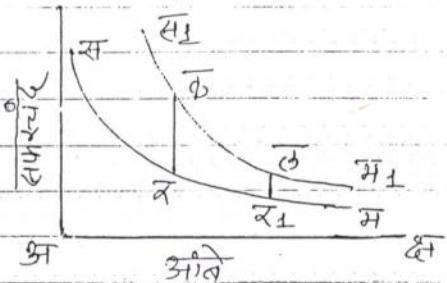
प	स	आकृतीत 'सम' गा समतुल्यी वृक्तावरील 'क' बिंदुत
रुक्त	ख	उपभोगावधाल 'अप' आवे + अलू साफरचंद
क	क	उपभोगावधाल मिळतात. 'ख' बिंदुत 'अप' 'अलू' साफरचंद मिळतात. याचा अर्थ 'ख' बिंदुत आवे कमी न होताही साफरचंदाचे बळ रावडे जादा नग प्राप्त होतात. एवढे 'क' व 'ख'
ख		बिंदुकडे पाहण्याची उपभोगावधाली दृश्यी सम अलगार नाही. हा समतुल्यी वक्त होणार नाही
अ	द्वि	(३) देवेन समतुल्यी वक्त एकमेकांना छेदत नाही :-
आवे		देवेन शिळा

रामतुल्यी वक्त साफरचंदाची शिळा पाताळी त्रिविंशीत तेला देवेनी समतुल्यी वक्त राकमेकांना छेदत नाहीतर निघाले निष्कृत्युक्तीचे निघाले तर ते राकमेकांना छेदत नाहीत. त्याचे सिद्ध करता आहे

प	स	सोबतच्या आकृतीत 'सम' 'अप' ल॒म॑ म॒ समतुल्यी वक्त एकमेकांना ते 'निंदू' छेदतात. येथे
रुक्त	न	उपभोगावधाल 'अप' 'अप' + अलू साफरचंद
क	म॒	उपभोगावधाल 'अप' 'अप' + अलू साफरचंद हा रामतुल्यी वक्त एकमेकांना ते 'निंदू' उपभोगावधाल
ख	ग	हा रामतुल्यी वक्त एकमेकांना ते 'निंदू' उपभोगावधाल
अ	द्वि	(३)
आवे		

⑤ दोन समतुल्यी वक्र एकमेकाना समांतर असतात असे नाही! —

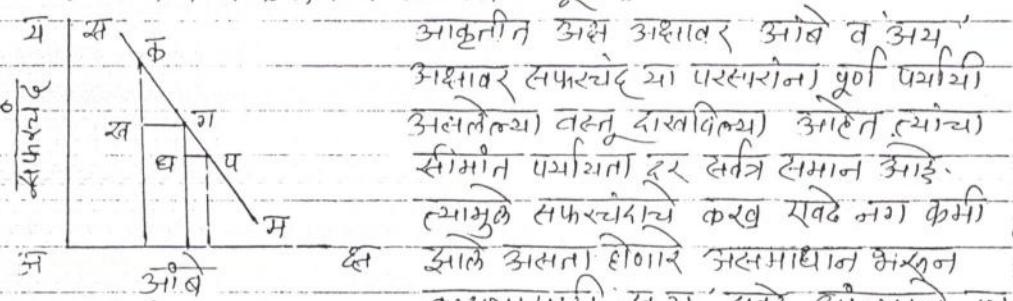
उपभोजनाच्या प्रसंगी-प्रेणीद्वारा समतुल्यी वक्रांचा उपाकार ठरतो. व
सिमांत प्रयोग्यात दर भिन्न असतो. मूऱ्यान समतुल्यी वक्र एकमेकाना
समांतर असतात असे नाही.

मुदील आकृतीत दी बाब ट्याक्टेली आहे
स1 म1 या समतुल्यी वक्रांवर शीघ्र उतार
अलून नंतर या उताराच प्रमाण तेच
राहत नाही. कारण नंतर हा प्रयोग्यात
दर घटतो. त्यामुळे ते समांतर असलेले
पाहिज असे नाही. आकृतीत सम आणि
स1 म1 मध्ये कर > ले रु मूऱ्या

दोन वक्र समांतर नाहीत.
⑥ समतुल्यी वक्र कोणत्याही राफा अक्षाला 45 अंशाचा कोण करण
सर्व रेषेत काढतो जीतो: —

समतुल्यी वक्रात विचारात दाखलेल्या
दोन वक्र नंतर एकमेकाना पूर्ण प्रयोग्य असतील तर सोबतच
आकृतीनं दाखलेल्या प्रमाण समतुल्यी वक्र कोणत्याही अक्षाला 45
अंशाचा कोण करण तर तर सर्व रेषेत अलून शकते.

आकृतीत अक्ष अद्वावर आवे व 'अव'
अद्वावर सफरचंद या परस्पराना पूर्ण प्रयोग्यी
अलेलेल्या वक्र दाखलेल्या आहेत त्यांचा
सिमांत प्रयोग्यात दूर सर्व लमान आढू.
त्यामुळे सफरचंदाचे करण रावडे नंगा करणी
झाल असता होणार असमाधान काढून
काढण्यात्तरी नंगा रावडे आवड्याचे नंगा

घेतले जातात. तसेच गाड्य 'रावड्या' सफरचंदाचा नंगाचा
मोबाइल्यात 'द्यप' 'रावडे आवड्याचे नंगा' घेतले जातात. मूऱ्यान सफरचंद
चे करण = गाड्य नंगा अलून आवड्याचे खेच = द्यप नंगा आहेत
मूऱ्यान समतुल्यी वक्र अक्षाला 45 अंशाचा कोण करणारी सर्व रेषा
डासत.

* समतुल्यी वक्र विश्लेषणाचे श्रेष्ठत्व:

वे विश्लेषण पुढील मठताचा

कारणाची श्रेष्ठ ताढतो.

⑦ प्रशाची सिमांत उपभोगिता: — समतुल्यी वक्र हव्याकोरा प्रशाची उपभोगिता
स्विर काढत या वाहतवतेला सोडन असणार गृहीत मान्यकरीत नाही
या उपगोपिता निश्चिपाणाचा असारू उपकृती नाही हूऱीकोणी निश्चिपाणाचा

* समतुल्य वक्र व उपभोक्तव्याचा समाप्ती

समतुल्य वक्राच्या साहाय्याने उपभोक्तव्याचा समाप्तील करा।
साधारण अदृश्य याचा विचार करावान, समतोल्य या संकल्पनेचा
अंश लेखात घेतले पाहिजे. समतोल्य ही अक्षी अवस्था; आरे की
जेव्हे उपभोक्तव्याचा सवात गाठत समाधान प्राप्त होते. उपभोक्तव्याचा
गाठतीत-जाती समाधान मिळतुन देणारा विद्युत प्रयोगचे
समतोल्याचा विद्युत द्वारा समतोल्य कसा ठरवते जातो हे
समतुल्य वक्राच्या साहाय्याने दर्शविता आहे.

वरील सर्व विकेन्द्रीत आपां उपभोक्तव्याच्या वसंती प्रेसीचा
विचार करा. माझा इच्छा उपभोक्ता जेव्हा आफ मध्ये खरेदीला जाती
तोला त्याले हमार्या पसंदीदीची खरेदी लेणारातील वसंतुची
किंमत व त्याच्यानंतरील उपयन यांचावर त्याची खरेदी उपभोक्ता
असते. कोडव्यापार उपभोक्तव्याचा समतोल्य समजव्यालाची किंमत २५ प्र
समतुल्य वक्राच्या अंकाचा. माझेही समतोल्य ग्राहकांचे कसे आहेत
पुढील प्रमाण.

* किंमतेसह | अंदाजपत्रकदेश | [Price / Budget Line]

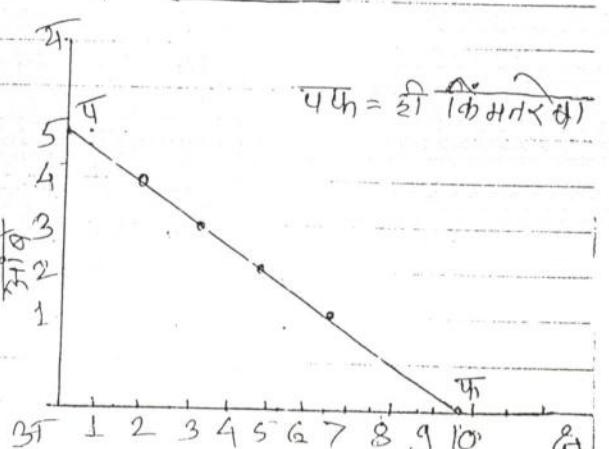
समतुल्य वक्रामध्ये उपभोक्ता
दोन वसंतुची खरेदी करत असतो. माझेही वसंतुची तो खरेदी किंमत
कल्पाईत हे किंमतरेषेवरूप समग्रन घेते. मध्यांनच या रेषेले
किंमतरेषा उपभोक्तव्याची लेणी रेषा, किंवा अंदाजपत्रकीची रेषा
आस रेषेल जाते. हे पुढील उदाहरणालेल समग्रन घेता जोडिल.

समजा उपभोक्तव्याकडे १० रु. आहत. वाजारामध्ये त्याले
आंदोरे संत्री खरेदी घरातव्याची आहत. आंदोर्याची किंमत २ रु
आहे. तर संत्र्याची किंमत १ रु. प्रमाण असले तर किंमतरेषा
व उपभोक्तव्याचा खरेदी माझे पुढील प्रमाण दिल्यान घेईल.

वार्ष नं.	आंदो	संत्री
1	5	0
2	4	2
3	3	4
4	2	6
5	1	8
6	0	10

उपभोक्तव्याचा खरेदी ग्राह

किंमतरेषा!

(11)

(11)

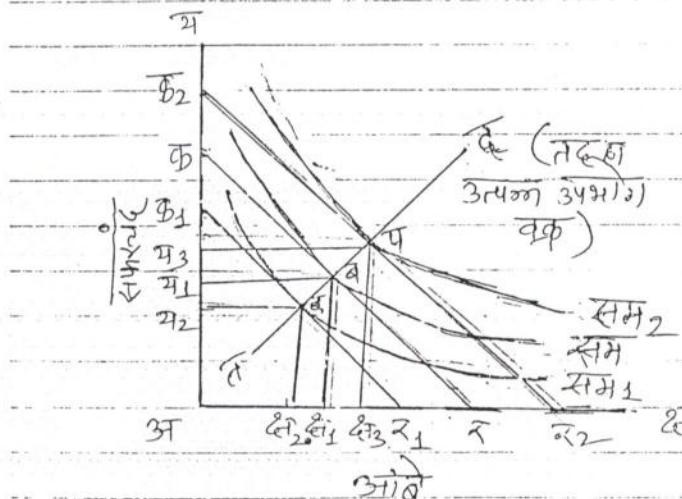
* दूषित लिंग -- Income Effect

⑨ उत्पन्न परिवामः

उपभोक्त्याचे उत्पन्न कमी-जास्त होते असाते अधिकवर्त्तेतील वस्तुच्या किंमती लेण्यार राहतील, तर उत्पन्न वाढल्याचे उपभोक्त्याचे आधिक वस्तु उवरदी करता येतात. मुळात्तेचं याची किंमतरेषा वरच्या वापराला सरकू घाकते ते हे उपभोक्त्याचा दूषित प्रभायद्याचे असाते. याचेले उपभोक्त्याचे उत्पन्न कमी झाल्याचे परिवर्त्ती निमित्त होते.

"उपभोक्त्याचा उत्पन्नात बदल झाल्याचा राखणे नाही याचात होणारा परिवाम नेणारे उत्पन्न परिवाम होता."

आडकात उत्पन्न परिवाम नेणारे वस्तुच्या किंमती कायम राखणे याचा उत्पन्नात झालेल्या बदलामुळे वस्तुच्या उवरदीवर होणारा परिवाम होता. उत्पन्नात वाढ झाल्यात नाही याचा असाते उच्च समवृत्ती वक्त गाठता. उत्पन्न परिवाम हा उत्पन्न उपभोक्त्याचे वक्ताने दर्शविलो जाते.

आडकात लुखवातीला उपभोक्त्याचा या दमतोल 'ब' विद्युत हाता या डिकाऊ कर 'या किंमतरेषाला 'सम' हा समवृत्ती वक्त 'क' विद्युत स्पर्श करता या डिकाऊ उपभोक्त्याचे असाते रावदे आवडे त असाते रावदे सफरव्यादे उपभोक्त्याचे असाते.

होता जर उपभोक्त्याचे उत्पन्न वाढले तर प्रामुळे किंमतरेषा वर उवरदीकडे समांतर सरकते. नवीन किंमतरेषा कुरु रुप असून तिलो समवृत्ती वक्त 'सम 2' हा 'प' विद्युत स्पर्श करता या डिकाऊ ताते. आव्याचे 'कुरु' क्षेत्र रावदे गाढा त सफरव्यादाचे 'म' याचे रावदे जाता नम्ही उवरदी करता येतात. उपभोक्त्याच्या हा समतोल 'विद्युत' अधिक समाधानाची पाठकी दर्शविलो. जाता आवडे तसफरव्यादे किंमती इच्छीकूर राखणे उपभोक्त्याचे उत्पन्न कमी झाले तर किंमतरेषा कावीकडे समांतर सरकता. नवीन किंमतरेषा कुरु रुप असून तिलो सम 2 हा वक्त 'Q' विद्युत स्पर्श करतो. या डिकाऊ गाळा उवरदीकडे 'कुरु' क्षेत्र 'Q' नाही रावदे गाढा त अवाचात निवारात. हा दृष्टिकोण 'विद्युत' याची उपभोक्त्याची (43)

ਸਮਝੂਲੀ ਕੁਕਾਰ, ਮਾਵਾਲੀ, ਮਾਵਿਜਾ ਦੁਰਕਣਿ। ਪੰਡੀ
ਹੈ ਦੁਰਕਣੇ ਪਾਬੰਧਤ ਕਦੇਲ ਦੁਰਿਵਿਤੇ।

Price Effect

③ किंमत परिवार

उपभोगता रखदी कर्तीत असंवित्या देव
देवनुपक्रम देवाचार देवत्या किंमत बेकलभाष्मामुख्या देवसंतुत्या रखदीपर
होता है परिवाम्प भूमि किंमत परिवाम्प होता है।

અનુભવ અધ્યક્ષ દાચી કિમત હશે રૂ. ૩૫૦

ଆଜ୍ୟାରେ କମର ବେଳିଗୀ ତ୍ୟାମୁଳ ପୁଣ୍ୟ ପରିଚାଳନା ହେଲା

खेदी करते हामुदी किंमतें उपचारात्मा आवश्यक नहीं
आधिक प्रभावात् सरलता ब् उपचारात्माच धैर्यातीर्थ उत्तम सिद्धि-
पूर्वांकमाची किंमत दृष्टियान् वाहतात् उत्तमात् वाहु होत.

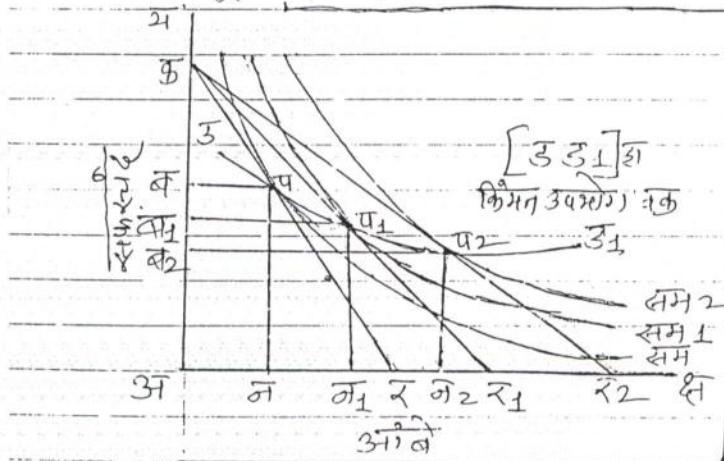
ବ୍ୟାକ୍‌ରୀତି କିମ୍ବା କମା ହୋଇଥାଏ ଯାଏ ତାହା ଅଛି ସେଇ କରି

અત્યાર કાળિય અધિક પારામાન હોવાની (ક) હાથરાસિયા, ગુજરાત
અંગે દેશની કાણાંસ હાથરાસિયા, પદ્માં મહોન આંગે કારદા કરુલ

प्राचीन विद्यालयों का अधिकार एवं उपर्युक्त कामकाला में बदलाव

ਤ੍ਰਿਲਾਲ ਪਰਿਯਾਮ ਵੇ ਪੰਜਾਬ ਪਰਿਯਾਮ ਜੱਤਾ) ਰੁਕਣਿਤ ਪਰਿਯਾਮ ਤ੍ਰਿਲਾਲ

प्राप्ति विभाग = अपेक्षा पोरंगाम + पुनर्वाचा वारंगाम

आकृतित सुरावातीला
उपेक्षणाचा संग्रहाळा प
विद्युत असून ३५८० वैद्युत
अब सफरचोद + अन
आवश्यक लग्न खरेदी करता
येतात. ३५८० वैद्युत ३५००
स्थिर आहे ना आहा
आवश्यक, किंमती कमी
आवश्यक आधिक आव
खरेदी करता येतात चाहून

मिमांसा । उत्तरीकृद सरकरे करु या लिंगमत्रेष्वेत् द्वयं इति लम्बतीपूर्व
पै या लिंदृत उपभोक्त्वाच्य समाप्तेत् प्रस्तापित होता । येऽपि तावत्
सपर्यदाच्य नमा त अनेत् उपभोक्त्वाच्य नमा मिमित्तात् येऽपि नेनेत्
एवटे उपभोक्त्वाच्य नमा मिकात् ह्यगता, अपभोक्त्वा किंमत् पूर्ण
कमी शारी तर करु ही नवीनि किमांसा । तयार होइत् । या लिंगमत्रेष्व-
ला समेत् हा सम्बूद्धी वक्त् पै या विकारी स्पर्श करतो । यस
द्वयात् विनामि होता हातूं डालूं डालूं - १ टानूं अपभोक्त्वा
नमा मिकात् नै नै रातडे झाँगिते झालूं मिकातः ।

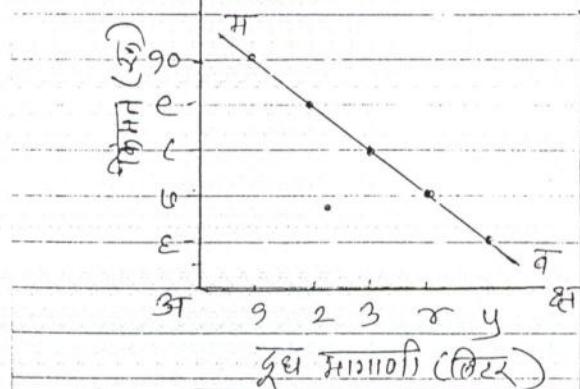
* मागणी क्रौंच / तपाईँ :- [Demand Schedule]

मागणीची चैतपाई मागणी

क्रौंचकावलुन शेते बाजारात निरभिरात्या किंवाटी असताना होय किंमतील ३५भास्त्राची मागणी किती असते यासेंबद्धी एखाद क्रौंचक तपाईर केले रहिण्याची गांगणी आधिक स्पष्ट होते. मागणीपत्रक ८५७३८ विशिष्ट व्यवसायींचा संदर्भात केले असता याचा व्यापिक मागणीपत्रक असे रहिणातात. अलेट, बाजारातील सर्व उपभोक्त्वांचा मागणीपत्रक विचार करून तपाईर लिहलेल्या मागणी क्रौंचकाले बाजारातील क्रौंचक किंवा मागणी पत्रक रहिणात

१ लीटर दुधाची किंमत	व्यापिक मागणी	बाजारातील मागणी
१० रु. लीटर	१ लीटर दुध	१,००० लीटर दुध
९ रु. लीटर	२ लीटर दुध	२,००० लीटर दुध
८ रु. लीटर	३ लीटर दुध	३,००० लीटर दुध
७ रु. लीटर	४ लीटर दुध	४,००० लीटर दुध
६ रु. लीटर	५ लीटर दुध	५,००० लीटर दुध

वरील मागणी पत्रकावलुन दुधाची किंमत जसाशी कमी होतात, तसेतशी व्यापिक व बाजारातील मागणी वाढते. दुधाची किंमत जासाशी वाढत जाऊन तसेतशी या दोनही प्रकारांचा मागणी कमी होतात. आकृतीत असा असावर दुध मागणी ले असे असावर किंमत दाखविली ओहे. प्रत्येक किंमतील दुधाची जी मागणी असा

ले विद्युती जोडले झेलात. 'मत' हा व्यापारातील मागणीपत्रक तपाईर होता.

उस असावर बाजारातील दुधाची मागणी घेतली झाली असावर बाजारातील मागणीपत्रक तपाईर होता.

मागणी वरु डाविकडून उजवीकडून वर्खाली घेणारा असते कारण तपाईर वस्तुची किंमत कमी होत तेथेतीली मागणी वाढत.

* मागणीचा नियम / सिद्धांत : [The Law of Demand]

१. माशीत : "किंमती कमी झाल्यात वस्तुचा मागणीत वाढ होते आणि किंमत वाढल्यात वस्तुचा मागणीत घट होत."

२. परिस्थिती तंत्रामध्ये असल्यात लक्ष्य वस्तुची किंमती ताढली झाली गांगणी विस्तारते.

तरील आकृतीत ठारी असावर दुधाची मागणी

मांगाती कमी होते, त्या मांगाती नियमाला [उपवाद उत्तरात]

④ अक्षान व जाहिरातवाजी :- उपभोक्तव्यामध्ये अक्षान असते.

उपभोक्तव्यावर जाहिरातीचा प्रभाव पडतो; त्यामुळे वरदृशी किंमत
वाढत असताना अक्षानान व जाहिरातवाजीने प्राचीन मांगाती वाढत

* मांगातीची लंबातीकात [Elasticity of Demand]

किंमतीतील बदलामुळे मांगातीत
बदल होण्याचा जो गुणाधार आहे त्यात भागातीची लंबातीकात संतात.
⑤ डॉ. माशेल ? - मांगातीची लंबातीकात गृहणारे किंमतीतील प्रेरणावलामुळे
मांगातीत घटत झोऱा-जो बदलाचे प्रभाव होय.

⑥ प्रा. लिंडेल ? - किंमतीत टोऱा-जो बदलामुळे मांगातीत होण्या-जो
बदलाचे प्रभाव मांगातीची लंबातीकात असे रुढातात.

* मांगातीत लंबातीकातचे प्रकार ! -

⑦ मांगातीची किंमत लंबातीकात [Price Elasticity]

वरदृशी किंमतीत घटत आले
असत वरदृशी मांगातीत प्रमाणात जो बदल घटत घेता त्यास
मांगातीची किंमत लंबातीकात असे रुढातात.

मांगातीची लंबातीकात = वरदृशी गांगातीतील झोऱा बदल
वरदृशी किंमतीतील झोऱा बदल

* मांगातीत लंबातीकातचे प्रकार ! -

⑧ पूर्ण लंबातीक मांगाती ! -

वरदृशी किंमतीत आति अन्य वार
आणी असत भागाती शून्यावर जात आगर वरदृशी किंमतीत आति
अल्प दूसाची असत भागाती अन्य प्रमाणात विस्तारत असेल तर ह्या
मांगातीत पूर्ण लंबातीक मांगाती असे रुढातात.

कृपा सोबाब्या आकृतीत 'अम' रात्री किंमतीत असताना
उपभोक्ता या वरदृशी आनेत नग विकत घेत, (प०)
'अम' या किंमतीत अल्पातीताद दूसाची तरीप्रभाव
ची त्या वरदृशी हंपूर्ण मांगाती संपूर्णता घेत.

⑨ पूर्ण अल्पातीक मांगाती ! -

वरदृशी किंमतीत किंमतीत वरलेशाले
हरी त्या वरदृशी मांगातीत कोणीही बदल होत नसेल तर ती
मांगाती पूर्ण अल्पातीक, तोही तोही फल गाते गा प्रकारात
लंबातीकात (प०) नाही, (प०) (प०) (प०) (प०) (प०) (प०) (प०) (प०)

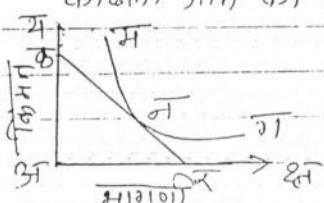
मागणीची किंमत लंबविक्रिता मोजता भेटे या पद्धतीत
पुढील तीन उपपकार आहेत.

(१) रुक्कमि लंबविक्रिता :- वस्तूची किंमतीत बदल काळावर
प्राप्तकाचा त्या वस्तूसाठी होणारा राखा रखी पूरी राशीचा स्थिर
शोधत असेल तर मागणीची लंबविक्रिता रुक्कमि आसत.

(२) रुक्कापक्षा जास्त लंबविक्रिता :- वस्तूची किंमतीत बदली आसत
उपभोक्त्याचा त्या वस्तूवरील राखा रखी घटत असेल तेहा
वस्तूची किंमत कमी काळी आसत त्या वस्तूवर होणारा राखा
रखी वाढत असेल तर मागणीची किंमत लंबविक्रिता ही
रुक्कापक्षा जास्त असत.

(३) रुक्कापक्षा कमी लंबविक्रिता :- वस्तूचा किंमतीत वाढ काळी
असता राखा रखार्हीत वाढ होत असेल आणि किंमत कमी काळी
आसता राखा रखी कमी होत असेल तर लंबविक्रिता रुक्कापक्षा
कमी ओह असे म्हातात

(४) लिंदु पद्धती :- त्रिका मागणीतक दिलेला आसतो तेहा ह्या
वकावरील रखाया लिंदुची लंबविक्रिता मोजावडाही चांगोपद्धती
त्या वापर करतात, यालाठी मागणी वकावरील त्या लिंदुची
लंबविक्रिता मोजावडाची ओह त्या लिंदुत झाशी होशरिष्या
काढली जाते की ती असत व आणि अक्षात फिरले

(५) वृत्तांश लंबविक्रिता पद्धती :- वस्तूची किंमतीत वृत्तांश किंमतील
मागणी कुली जाऊन्या यांगाचा संरेगा आवश्यक दृष्टी
सदलीची माईती उपलंब्ध नसल्याने वृत्तांश लंबविक्रिता
पद्धती उपकुला दरत

* मागणीचा लंबविक्रितवर परिणाम करणार दारक !

(१) मावणावशक वस्तू :- या वस्तूचा उपभोक्त्यांनी आवश्यक
असल्याने अशा वस्तूची किंमती ताढली तरी मागणी कमी
होत माणी रुद्धीन आवश्यक वस्तूची गांगणी ताढू आसत.

(२) चौनीच्या वस्तू :- हिर, माणक, यांत्रिक वस्तूची
मागणी लंबविक्रित, आसत त्याची किंमत कमी काळावर मागणीत
माणी ताढू होते.

(३) स्टूपरांगीवार्षक :- कृषी, ग्रामीणी, वाणी वृत्तांशी

② मांगापनीयी उत्पन्न लिविंग्स

उपभोक्ता उत्पन्न लिविंग्स

होमार बहुल वे सामुद्री ग्रामांशील होमार बहुल यादि एवं एटोरा
प्राप्ति, कृष्णजे मांगापनीयी उत्पन्न लिविंग्स होते।

उत्पन्न लिविंग्स मांगापनीयील लिविंग्स शी आलार प्राप्ति, प्राप्ति
मांगापनीयी उत्पन्न लिविंग्स होते।

मांगापनीयी उत्पन्न लिविंग्स = वेत्तुच्चो मांगापनीयील शोक्टा बहुल
किंमतीतील शोक्टा बहुल

* उत्पन्न लिविंग्स प्राप्ति। —

③ शुद्ध उत्पन्न लिविंग्स : — उपभोक्ता उत्पन्न लिविंग्स वाद
प्राप्ति दार दृढ़नाही मांगापनीयीवर कामी प्राप्ति होत नसेल तरु
उत्पन्न लिविंग्स शुद्ध आहे असे दृढ़ल नाही

④ रुक्क उत्पन्न लिविंग्स : — उपभोक्ता उत्पन्न लिविंग्स
प्रमाणात वाद होत याचे

प्रमाणात मांगापनीयीवाद होत असेल तरु किंवा उपभोक्ता उत्पन्न दृढ़ीचा
प्रमाणात मांगापनीयी दार होत असेल तरु मांगापनीयी लिविंग्स
रुक्क आहे असे दृढ़ल नाही

⑤ कृष्ण उत्पन्न लिविंग्स कमी ! : — उपभोक्ता उत्पन्न लिविंग्स
वालीचे प्रमाण कमी असेते तेवा यास उत्पन्न लिविंग्स रुक्कपक्षा
कमी आहे असे दृढ़ल नाही

⑥ जात्क उत्पन्न लिविंग्स : — जात्क उत्पन्न लिविंग्स वालीचा
प्रमाणपक्षा मांगापनीयी जात्क प्रमाणात वाद होते. तेवा उत्पन्न
लिविंग्स रुक्कपक्षा जात्क असेते.

⑦ क्रृष्ण / ओम उत्पन्न लिविंग्स : —

उपभोक्ता उत्पन्न लिविंग्स वालीचा विवरण दिलेने मांगापनीयी दार होतो तेवा तिळा
कृष्णात्मक उत्पन्न लिविंग्स असे दृढ़ल नाही

* मांगापनीयी छोटका / तिळकल लिविंग्स [Cross elasticity]
इतर वेत्तुच्चा

किंमतीतील लिविंग्स शोक्टा प्रमाण आणि रुखाद्या वेत्तुच्चा
मांगापनीयील लिविंग्स शोक्टा प्रमाण आणि कृष्णात्मक दृढ़ल
मांगापनीयी छोटका लिविंग्स होते।

मांगापनीयी उत्पन्न लिविंग्स = तेव्हा जागापनीयीतील शोक्टा वेत्तुच्चा
उपभोक्ता उत्पन्न लिविंग्स शोक्टा वेत्तुच्चा

अथवान् मांगालिका गतिविधित्वा असाल करावा (प्र०)

(८) कामार संदर्भान् अपेक्षा : — कामार संदर्भान्

आपेक्षा यमासदाचे वेतन व दर ताफ्युन होतान् शीकांचा
मांगालिका तेजिकर्त्ता) असाल करावा (लोगात)

(९) व्यापार कार्यान् नियमां : — अंडवलेश्वरी अंडवलेश्वरी
मंडवी यक्षांतर वाळु असते. नियमांत मोळी मांगालिका
—वा उद्युगितवाचे अंडवलेश्वरी विविध दारकर्त्तर (११-११)
पूर्वामाली नियमांत करावालाठी दरकारकर्त्तर होणाऱ्या
आरकर्त्ती केली रागी.

(१०) स्वर्गानेक हेतातील आदान : — सरकार आनेही अधोग्राही कुट
करते. कोणापे उचोगांचा साव. हेतात समावेश करावा हे
दरविंचालाठी मांगालिकी लिंगिकर्त्ता विचारात हिंद्यावी लोगात

(११) अंडवलेश्वराठी व्यापाराचा हूऱीने अपेक्षा : — दोन देशांतील
व्यापाराचा भुटी दरविंचाला हूऱीने तेजिकर्त्ता करावा
अपेक्षी पडते

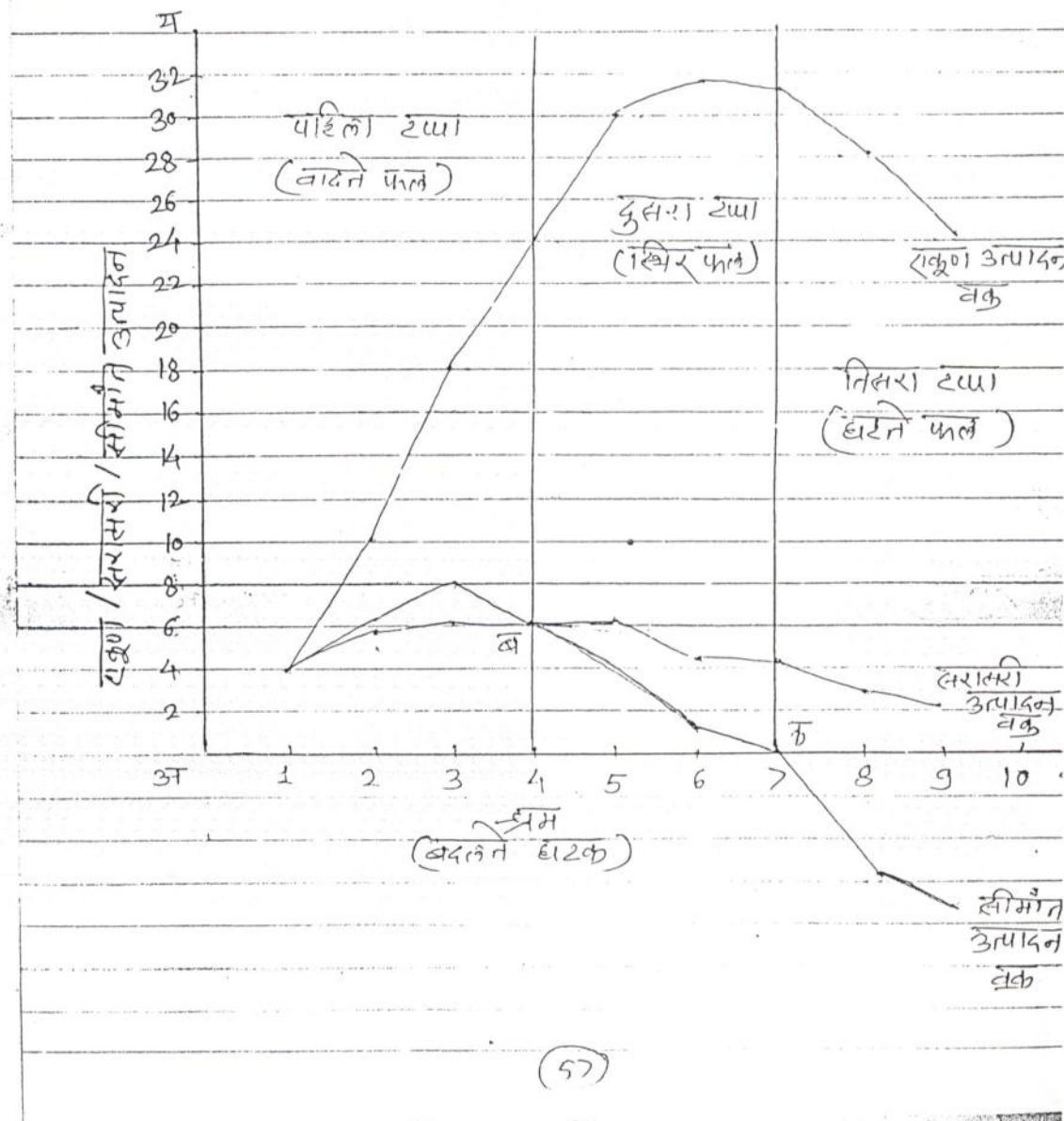
(१२) जकातीचा भार : — जकातीचा भार देशांतील नागरिकांने पुढी
की विदेशी नागरिकांने पडते हे दरविंचालाठी. तेजिकर्त्ता अपेक्षी
होते

(१३) वाघादरांची नियमांती : — विविध प्रकार वाघादर करावा-वा
होत्याना वाघादरांचे दर दरविंचाल मांगालिकी लिंगिकर्त्ता
अपेक्षी पडते

(१४) श्रीमंड-वामा दारकर्त्ताची फरपामिती : — श्रीमंड-वामा
दारकर्त्ताची कारणमिमांसा करावा मांगालिकी लिंगिकर्त्ता
अपेक्षी पडते

(१५) बाबी परिणामाचे झारांज : — तेजू व सेवांचा किमती,
उत्पादन व तिनविषयक होण्या व किंतीचा होण्या चामडील
बदलीचे अंडवलेश्वर कांठात परिणाम होतील आवे अंदाज
मांगालिका लिंगिकरत्वाने चिंताग

स्थिर घटक	वर्द्धना घटक	राशी	संखालरी	स्थिरात्	उत्पन्नात्मिल	प्रवृत्ति	माप
जामिन	श्रम	उत्पादन	उत्पादन	उत्पादन	उत्पन्नात्मिल	प्रवृत्ति	माप
5 एकर	1	4	4	4	पाइल	पाइल	पाइल
5 -"	2	10	5	6	वाहन	वाहन	वाहन
5 -"	3	18	6	8	चाल	चाल	चाल
5 -"	4	24	6	6	दृष्टि	दृष्टि	दृष्टि
5 -"	5	30	6	6	दृष्टि	दृष्टि	दृष्टि
5 -"	6	31	5.1	1	दृष्टि	दृष्टि	दृष्टि
5 -"	7	31	4.4	0	30	30	30
5 -"	8	28	3.5	-3	प्रवृत्ति	प्रवृत्ति	प्रवृत्ति
5 -"	9	24	2.66	-4	प्रवृत्ति	प्रवृत्ति	प्रवृत्ति

* उत्पादन प्रमाणात्मकाचा नियम : The Law of Returns to Scale

दीर्घी काळात उत्पादनाचा सर्व घटकात तेवढे करते शाब्दिक असे उत्पादनाचा सर्व घटकात बदल केल्यानंतर राखून उत्पादनात केले घटले होता, याचे विविलेभाग या सिद्धांतात केले आढे.

सिद्धांत :-

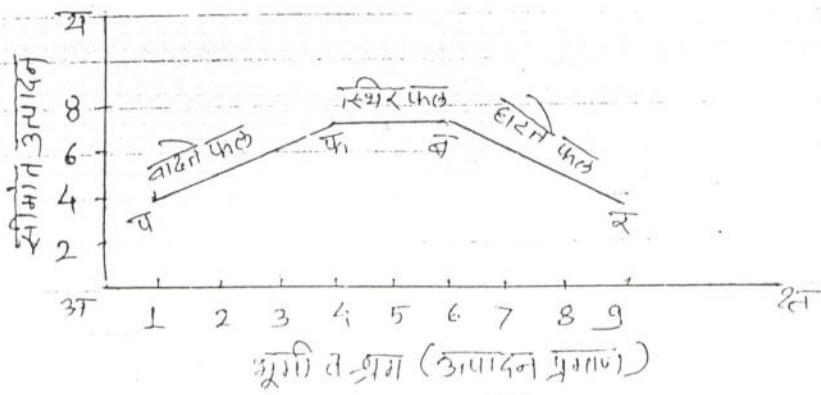
रुपरेखा, उच्चोगासंख्याने उत्पादनाचा राखडी घटक स्थिर न ठेवता, सर्व घटक सारखाचा प्रमाणात वाढविले तर त्यामुळे जे उत्पादनाचे फल मिळाले हवाते उत्पादन प्रमाणात असे फूलातात.

म्हणजे उत्पादनाचे सर्व घटक स्थिर न ठेवता त्या लक्ष्य उत्पादन घटकाचे प्रमाण तुप्पट, तिप्पट, त्यात असा प्रमाणात वाढविले मिळे; तर, त्यामुळे राखा प्रमाणात उत्पादन मिळाले उत्पादन फल असे फूलातात.

उदा. राखलाद्या शोतक-याने भूमी त श्रम यादेन उत्पादन घटकात सारखाचे प्रमाणात नोंद केल्यास राखून उत्पादनात राखून उत्पादनात असे फूलातात.

हरियाम पुलिल प्रमाण दाखविता येईल.

उत्पादन घटकाचे प्रमाण (भूमी त श्रम)	राखून उत्पादन	सिद्धांताचे उत्पादन	प्रतीक
१ मग्नर + १ राकर जमीन	५ किंटल गड	५ किंटल गड	
२ मग्नर + २ राकर जमीन	१० किंटल गड	५ किंटल गड	वाढते
३ मग्नर + ३ राकर जमीन	१५ किंटल गड	६ किंटल गड	उत्पादनात
४ मग्नर + ४ राकर	२२ किंटल गड	८ किंटल गड	
५ मग्नर + ५ राकर जमीन	२९ किंटल गड	८ किंटल गड	स्थिर
६ मग्नर + ६ राकर जमीन	३६ किंटल गड	८ किंटल गड	उत्पादनात
७ मग्नर + ७ राकर जमीन	४२ किंटल गड	८ किंटल गड	घटते
८ मग्नर + ८ राकर जमीन	५७ किंटल गड	८ किंटल गड	उत्पादनात
९ मग्नर + ९ राकर जमीन	५१ किंटल गड	८ किंटल गड	

प्रक्रम १ वे अर्थात् व्यापादन क्षमता

[Economics of Scale]

रखाई। अपादनसंस्थान आपत्ति उत्पादनाचे प्रमाण वाढविल्यामुळे मूल्यांचे मोठ्या प्रमाणावरील उत्पादन खुरु केल्यास वा उत्पादन संख्या ला काही पायदे मिळ लिगतात. हे पायदे उत्पादन संख्या कमी होण्याचा अविभाजित सूक्ष्म व तिचोषिकरणामुळे उत्पादन संख्या कमी होण्याचा दृष्टीने मिळतात हाते) डॉ. आशिर्वाद बांगे इंटर्व्हाय लिहावापासून असे कहिले आहे. अंतर्गत लिहावी चा उत्पादन संख्या (अकारमानाचे अवलेल्या असलतात. उत्पादन संख्याचे आकारमान गवड मोठे तरटे अंतर्गत पायदे नाही मिळतात ने इंतर्गत पायदे / लिहावी पुढीलप्रमाणे अ अंतर्गत लिहावी / पायदे :—

(१) तांत्रिक लिहावी / पायदे :-

उद्योगालसंस्थाना आकार मोठा झालेल तर त्या संख्येले तांत्रिक लिहावी लोअे होते. परंतु उद्योगालसंस्थाना आकार लहान असेल तर तीला असा लिहावी लोअे मिळत नाही. ३६१ मोठे मोठार कंपनीले एक मोठार ६० सेकंदात तयार होते. परंतु लहान मोठार कंपनीले मोठारीचे उत्पादन करताचा नाही करताचे उत्पादन असलाते. फोड मोठार कंपनीचा आकार फार मोठा वास्तवात हाताने आणि फायदे मिळू झालतात उद्योगालसंस्था / कारखान्यांचा गिठांचा तांत्रिक लिहावी / पायदे हे त्या कारखान्यात उत्पादन मोठ्या प्रमाणात केले नाही असल्यामुळे मिळतात ने पुढीलप्रमाणे

(२) मोठी चाची :-

माझ्या उद्योगालसंस्थानक मिश्युर पला झालेल्यामुळे असल्यावत ते मोठ्या (मंजाचा) तापर करता आतो. चाची, त्या पुढील उत्पादन करतात. दोस्र्या चाचीत ते तीकानपत्रे घासपोरा घेताची मारधा मशीनवर घासपलबाल शोडाचाचे तेंवात पुढील प्राणी होण्याने निश्चित तसेच माझ्याते अस्यावत चाचाचा वापर करून ती उत्पादन रवान कर्मी आतो. उत्पादनालसंस्थान श्रमिकांचाचा व तिचोषिकरण करता आणि त्याचे फायदे फालत माझ्या उत्पादन संख्येले मिळतात. लहान उत्पादनेही हे फायदे मिळत नाहीत.

(३) आधुनिक तंत्र :-

माझी तिचोषिकरण करते तापरलेल्यामुळे काही तांत्रिक रसवणाचे पायदे मिळू लिगतात. अंतिसूख्म श्रमिकांचा ते तिचोषिकरण करता आत. चाचाचा निर्गमनरात्तरा लाभावालाई निश्चित तंत्रांची नोमिश्युर करून ताफाचा तिचोषिकरणाचा ते अनुभवाचा आवाहन उत्पादन ठेवाला दी.

(४) दूसरी तंत्र :-

मोठ्या उद्योगालसंस्थान प्रमाण (पुढील) तरटे (6)

मोठ्या उत्पादन संस्थेले कृषि माल गोपनीयक प्राप्ति राखिए
खरेदी क्रूरोगामी कमी दरात मिळतो. हवानाचा वाळवीची लाईट

साधारण असतील तर वाईटक रुक्कीतो. खरेदीतील तर मालास
नेमूळा योग्या झांजाचा तापर करून उत्पादन फ्रांटी कर्यामाल
स्वस्त दरात मिळता जेतो. यामुळे उत्पादनरवरी कमी घेऊन उत्पादन
प्राप्तिचा माल निश्चिह्न होतो

मोठ्या उत्पादन संस्थेले विक्रीमध्ये विक्री तर नेमूळा योग्या
द्वान त काळीचा तापर करून विक्री वाढवित जेते. टी.डी.

डेडीओ तिनेमा नियरेटर मध्ये लंबांची नाहिरात करून शुरू करा
दशू विषयी असाकारण निश्चिह्न करता जेते. यामुळे विक्री वाढत -
अशाप्रकार मोठ्या उद्योगसंस्थेले खरेदी - विक्री करताना अनेक पायद
मिळवित जेतात.

(१) विटाविसंयुक्त / संकरवर्त विषयक लंबाती पायद:

मोठ्या उत्पादन

संस्थेची प्रतिवृत्ती त नावलीकीकर मोठा आसान्याने त्या चोइवारी
उभारणी हात्यापण करू शकतात. त्यानों कैवल्यातील आतप उत्पादनार्थ
झोडवल उभारता जेते. लागारातील तंत्राचा प्रतिवरेमुळे वरेव व्यापक
त शोअसी त कांगारूचांची विक्री वाढवल झोडवल उभारता जेते त
लोकांचा वाढवल देती मागाऱ्या झोडवल उभारता जेता.

लोहास उत्पादनसंस्थाची प्रतिवृत्ती त नावलीकीकर कमी असान्य
आमुळा यांना या गोडी जेमत नाहीत. परिणामाता मोठ्या उत्पादन
संस्थांचा उत्पादन रुक्की कमी होऊन नाहा वाढतो तरी टारी रिहाय

(२) द्याक पत्तवर्षामध्यील लंबाती पायद:

द्याक मंदी, लोकांच्या

आवडी निंदामध्यील बदल, स्पष्टी, फक्त बदल दू. तांनेहा काळांनी
प्रत्येक उद्योगासीस्तोले द्याक त जेवेम एकरावी लोगात. परा मोठ्या
उद्योगासीस्तोले तुरां द्यावर्षानां असास्तीपरो तेंडे दृढू शकतात.

(३) विविध लागारपणी : - मोठ्या उत्पादन संस्था आपली माल
देशातील सर्व लागारपणी तसेच परदेशी

लंबारपेण्ठी पाठवू शकतात. ररवाद्या लागारपेण्ठी निंदाची
कमी झाल्यास होणार नुकसान दूसर्या लंबारपणी त मालाची
विक्री करून फुरान काढणे शकते होते. कांहीलोका देशांनी तेंडे
परदेशी लागारपेण्ठी विक्री करून मारून काढणे होते.

(४) उत्पादनातील विविधाः

मोठ्या उत्पादन संस्था विविध

वहतुंचे उत्पादन करीत असतात. ररवाद्या वेलांची लांजारा
निंदाची कमी होऊन होणारा तेंडे दूसर्या लंबारपणी विक्री
फुरान काढणे ररवाद्या होते

* (१) वाहिनीति लंबती / फायदे : -

राकार्य प्रकारण संस्कृत ३।प्रादेश

करणा-या अमेल उत्पादन संस्था राकार्य लिंकामी नियाल्य मुद्रिते त्या उद्योगातील सर्वव्यक्ति उत्पादन संस्थानां जे लाभ समुदायकारित्या मिळाले त्यांनों वाहिनीति फायदे महातात. हे बाब्य घासेद सर्वव्यक्ति उत्पादन संस्थानां प्राप्त होतात. सर्वव्यक्ति उद्योगात्मकांच्या विकालाला प्राप्त कृष्ण घटना घाठतात. यांडवचाऱ्य, व्यवसायिक दृश्यानि किंवद्याचे हे फायदे सर्वव्यक्ति व्यवसायांचा मिळतात ३२।— मुकरीतील कापड उत्पादन, काहापूर अद्यमन्गर जीव्यातील दारवर कारखाने इ. हे फायदे पुढीलप्रमाण.

(१) केंद्रीकरणातील लंबती :

अनेक उद्योगात्मक राकार्य लिंकामी केंद्रीत

झाल्यामुळे ताहत्यक व दलिलावर्णाचा सोयी आणि साधनात ताढ होते छक्क व विमा कैपन्या वासाररुचा नोंदवते पुरवा) करणा-या संस्था दृश्यापास व्योतात, पोस्ट, टार, इ. सोयी, कुशल, अनुभवी कामगारांचा (पुरवा) लंबोद्यन केंद्राची सोयी, अनुभवाचा देवाप-देवाप; होते, समुदायकृ जाहीरात करता चेते. कुचमधे पुरवा व्यवसायाची ताढ होते त्या लात सोयी तेजीत उत्पादन दृश्याना मिळत असल्याचा (परा-या) लरातरी उत्पादन रवरी कमी चेता

(२) माहितीविषयक लंबती (फायदे)

३२।०१।२०११ दृश्याला मुळे

विविध माहिती उपलब्ध होते अंदोरिकू मालिक, माहितीपालक, लापाराहिद वंशाचा मागाची-पुरवा) क माहिती मिळते. नागुल वेगावा) वेदात नोंदवा) लिंकामी किंवा मागाची आ॒, कारखाने) घेडती करी आ॑. मिंदवल कासे व कोट्यानु मिळते, कूचरा मात्र कोट्यानु उपलब्ध होते.

परका) मात्र कोट्यानु रापता, याची माहिती मिळते सर्व उत्पादन संस्था राखावा) होत्याचाची प्रयोगशाळा) वात्रवितात तेजीत लंबोद्यनाचा फायदा संवर्जनाचा मिळू शकता. परस्पर सहकाराची उद्योगालम्बोदी पुरवा लोकविता) चेतात

(३) विशेषीकरणाने मिळवारे फायदे : -

राकार्य प्रकारण उत्पादन करणा

अनेक टंस्या राकार्य लिंकामी असल्याचा टाकाळे प्रवाहापालून कुरवा

तस्यु लंबवितात, ३२। ३ ते ८ सावत्र कारखाने मिळून विपाठानाला कागाद, मालीपालून अलकावील, दृश्यातील, कागांपालून विविध.

जूळ, डोवर उत्पादन करू शकतात. मात्र उत्पादन सर्व कमीचा

संवर्जन संकायाने अंग दुरुस्ती, कामगार प्रदीप्त तरी वात्रविता) चेतात. याची कागाद सर्व उद्योगात्मकांचा विविध

(४) विद्यरूपाचे फायदे : -

अनेक उत्पादन होत्या राकार्य लिंकामी

अँडवल्डार रखता है परं कुस-यात्रे भूतिविषयादार देते,
संघोजकाले) पैसे परने में बिन्दी वाले यहाँ ले जाते क्षमापन
उत्पादक दृष्टिकोण अंगाशुत गुप्ताचार्या त्रिवेदी इति वास्तव
उत्पादन रखते हैं तथा पौ वास्तव उत्पादन रखते हैं कल्पना प्र
त्यवहारात् उपचारी वक्त नाहीः कारण त्रिवेदी आदा, दुर्वल, तदृपुरी
मोजमाधु वरता चेत् नाहीः गद्युष अपहारात् विशालील उत्पादन
हाय महिलाय धृत

सुनः वास्तव उत्पादन रखते = उत्पादन क्षेत्रीय त्रिवेदी + दुर्वल + तदृपुरी

③ एकात्मक रखते / संघी रखते :- [Opportunity Cost]

संघी रखती है दृष्टिकोण अंगाशुत
या अश्वार्थादारी दृष्टिकोण उत्पादने ले आहे, ग्रामीण गरज
अनेक आहेत मात्र हाथाने मध्यादित त प्रभायांची उपचाराची उ
साधाने मध्यादित त प्रभायांची उपचाराची असलगाने ती वास्तवात्मका
कारणालाई वापरली जातात. उत्पादन उत्पादनाचे हाथाने हारवाद्या
तेहसुद्या उत्पादनासाठी वापरले तर तो याचवती उत्पादनां वहसु
उत्पादनासाठी वापरता चेत नाही. गद्युष शैक्षीला त्रिवेदी ५०००
विकल्पीक रखते होय

④ रुकाते संघी दृष्टिकोण त्रिवेदी कुल-प्राप्ति संघी गंभीरा
लागत-गद्युष वाळा संघी रखते रुकाते जाते

उदाहरणार्थात् ग्रामीणीत गाड़ी किंवा त्रिल करता चेत ती
दूषकी पुढी रुकाते वेळी करता चेंगार नाहीत. लंबारा गाड़ी ती
केल मुठीते जेवहा उल उत्पादित करता आले आलाता तो हे
द्यावा लोगाती मुठीन गाळावा संघी रखते रुकाते आले.

⑤ कोणात्माही तेहसुद्या संघी रखते मुठी विशेष उत्पादन दृष्टिकोण
लाहाड्याने उत्पादन होते शक्यादीर्घतन्त्री वर्षाची तेहसुद्या

⑥ विकल्पीक रखते मुठी रुकाते तेहसुद्या तामार करव्यालाई तो
दृष्टिकोण वापरले आवेदनी योग्या लाहाड्याने कुलारी तेहसुद्या तेहसुद्या
आली आलाती, एवेतु ती करते गावी ती तेहसुद्या होय.

उदाहरणार्थात् उत्पादन करव्यालाई करता लोगाती
रुकाता जेवहा चेंगारारी रुकाती त्रिवेदी आलेलो उपचाराचे तेह
स्या उत्पादनाचा कराता लोगातीरुकाता त्रिवेदी होय.

⑦ रुकाती त संघीर्गाते रखते ! ---

(१) रुकाती रखते :- उत्पादन
दृष्टिकोण लाहाड्याने उत्पादन उत्पादक मिळतिविषयाता
जी रखते करता लोगातो त्रिवेदी रुकाती रखते आले मुठीतात
उत्पादकात, उत्पादन लागत-वाले उपचाराचे
करव्या गालीची विशेषत, त्रिवेदी वाले, लोगातीरुकाती मुठी

[Total Cost of Production]

(६) राष्ट्रीय उत्पादन रेति:-

राष्ट्रीय उत्पादन रेति = $\frac{\text{उत्पादन कुल खर्च}}{\text{उत्पादन कुल विक्री}}$

क्रमिता के बाते कुल उत्पादन पैशांचार्य स्वतंपातिल एवं राष्ट्रीय रेति होते हैं।

$$\text{सूत्रः - रा. उत्पादन रेति} = \frac{\text{एकूण खर्च रेति} + \text{राष्ट्रीय विक्री रेति}}{\text{एकूण उत्पादन रेति}}$$

इस राष्ट्रीय उत्पादन रेति का विवर नहीं जाता।
उदा. १०० अंगारा के उत्पादन करवाया गया ३००० रु. रेति जाती होती।
राष्ट्रीय उत्पादन रेति १००० रुपये होती।

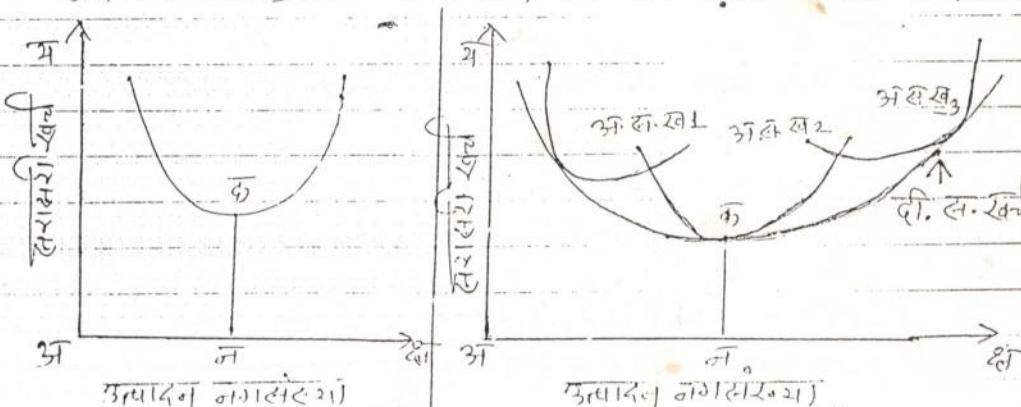
(७) सरासरी रेति :- [Average cost]

उत्पादन रेति, उत्पादन केलेल्यां जातांसाठी गांगाळे जाता।
सरासरी रेति आमा होती।

$$\text{सूत्रः - सरासरी रेति} = \frac{\text{एकूण रेति}}{\text{उत्पादन गांगाळे}}$$

उदा. १०० गांगाळे उत्पादन करवाया ५००० रु. रेति आण्यात लागती।
रेति घटविल असाया। / सरासरी रेति = $\frac{५०००}{१००} = ५०$ रुपये होती।

आत्पकालीन हारामरी रेति ते सरासरी लागता रेति गांगाळे विविध
महाने लागतमध्ये रेति होती। उद्योगातरंशेच उत्पादन कमी जाती तेथी
सरासरी रेति जाता जाता। उत्पादनात नाही होता ताता इत्यरेति
अधिक नाही। विश्वासात गांगाळ्याने सरासरी रेति लागावी होता जाता।
या उत्पादन विशित पर्याप्त लागत्यात हारामरी लागावी ताता
होता जाता। गहन लागतमध्ये सरासरी रेतिवारा लकड़ी [८] या फैजाता।
जातकासारखा असाया। दीवाकारी तो पसरत लागिला। आवारावा होता।

अ. अत्पकालीन सरासरी रेति वक्ता दीवाकालीन सरासरी रेति वक्ता

अ. जाकूती ता. अ. अत्पकालीन हारामरी रेति वक्ता दीवाकालीन जाकूती ता.
उत्पादनात, जाकूत 'हारामरी रेति वक्ता' होता।